

## ЖАЗОНИНГ АҲАМИЯТИ НИМАДА?

Кўплаб оммавий ахборот воситалари саҳифаларида ёзилган ҳуқуққа оид мақолаларда жиноят содир этган шахс фалон жавобгарликка тортилди ва шунча йилга муайян ҳуқуқдан маҳрум этилди, деган сўзлар ишлатилади. Айтингни, муайян ҳуқуқдан маҳрум қилиш қандай жазо тури саналади?

6 бет

## "АСЛ ОЙНА"НИНГ ГУБОРЛАРИ

...Шу билан бирга ҳодимларни ўқитиш билан боғлиқ бўлган 232 минг 483,33 евролик ишлар ва 169 минг 136,65 евролик шеф-монтаж каби мажбуриятлар ҳам бажарилмаган. Шу аснода улар 462 минг 361,58 евро миқдордаги пул маблағларини талон-торож қилдилар.

10 бет

## Mustaqillik huquq demakdir

# Нидош



O'ZBEKISTON  
RESPUBLIKASI BOSH  
PROKURATURASINING  
NASHRI

1997-yil 27-avgustdan chiqq boshlagan [www.huquq-gazeta.uz](http://www.huquq-gazeta.uz)

2010-yil 29-aprel, №17 (694)

Учрашув

Жараён

## Фахрийларимиз ҳамиша эъзозда

22 апрель куни Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасининг Олий ўқув курслари тингловчиларининг ҳуқуқ-тартибот соҳасида узоқ йиллар ишлаган Иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари Рустам Муҳамедов ва Александр Красиковлар билан учрашуви бўлиб ўтди.

Учрашувни Республика Бош прокуратураси Фахрийлари қўллаб-қувватлаш жамоатчилиги Маркази раиси Ботир Калонов кириш сўзи билан очар экан, жумладан қуйдагиларни гапирди:

— Мана 65 йилдирки, 9 май нафақат фашизм устидан қозонилган ғалаба куни, балки тинчликка, озоликка эришилган, бунёдкорликка, тараққиётга асос солинган кун сифатида ҳам нишонланмоқда. Республикамызда мустақиллик йилларида ҳалқимиз ҳаёти ва тафаккуридаги кўпгина тушунча ва қадриятлар ўзгарди. Бун Иккинчи жаҳон урушида фашизм устидан қозонилган ғалаба байрамнинг Хотира ва қадрлаш куни сифатида янгича мазмун билан бойланидан ҳам англасак бўлади.

1999 йилдан буён 9 май — Хотира ва қадрлаш куни сифатида нишонланмоқда. Тошкент шаҳрида фашизмга қарши курашда жон фидо этган ҳалқимизнинг фарзандлари хотирасини абадийлаштириш мақсадида Хотира майдони барпо этилди. Президентимиз томонидан илгари сурилган бундай янгича ёндашув нафақат урушда ҳалок бўлган юрдошларимизни урмат ва эҳтиром билан ёд этиш, балки уруш ва меҳнат

фахрийлари, барча муҳтарам қарияларимизнинг қадр-қимматини жойига қўйишда катта қалам бўлди.

Президентимизнинг 2010 йил 24 мартда Иккинчи жаҳон урушида ғалабанинг 65 йиллиги нишонланиши муносабати билан 1941-1945 йиллардаги уруш қатнашчиларини 200 минг сўм миқдорда бир марталик пул мукофоти ва юбилей медали билан мукофотлаш тўғрисида Фармони эълон қилинди. Бунинг замирида юртимиздаги тинч-осуда ҳаёт, давлатимиз раҳбарининг барча соҳаларда олиб бораётган одилона сиёсати ётади. Юртимиз таъкидлаганидек, "Ўз ватани, эл-юртининг ёруғ келажак, беғубор осмони учун жанг майдонларида ҳалок бўлганларни, ўз умрларини бевақт ҳазон қилган инсонларни доимо ёдда сақлаймиз. Бу аччиқ, лекин олий ҳақиқатни унуттишга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ".

Урушдан 80 га яқин прокуратура ходими омон қайтиб келиб ишлаган бўлса, ҳозирда улардан 11 нафари қариллик гаштини сурмоқда. Фашизмга қарши курашда мардонавор жанг қилиб, омон қайтган ва Республика прокуратуралари органларида кўп йиллар самарали меҳнат қилган кўплаб фахрийларимиз ҳозир орамизда йўқ. Уларнинг хотирасини ёд этиш, шарафли қизматларини эътироф этишга бурчлимиз. Зеро, улар Президентимиз таъкидлаганидек, бизларга яна бир бор "фахрлиниш туйғусини инъом этадилар".

Учрашувда иштирок этган фахрий прокурор, Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиси Рустам

Фазилят ЁДГОВА,  
"Нуқу"

Муҳамедов ҳам Ватан ҳимоясига биринчилардан бўлиб отланганлардан биридир. Рустам ака 1940-1942 йилларда Белорус ҳарбий округи 55-ўқчи дивизиясининг 228-ўқчи полкида олдий аскар, 1942-1943 йилларда Москва шаҳридаги 1-жанговар миномётчилик ўқув юртида курсант, ундан кейин эса 2- ва 4- Украина фронтлари ҳамда Белорус ҳарбий округининг ҳарбий қисмларида взвод командири вазифаларида хизмат қилган. Урушда кўрсатган қаҳрамонликлари учун "Қизил Юлдуз" ордени, "Ғалаба учун", "Совет Армиясининг 30 йиллиги", "Ғалабанинг 25 йиллиги учун" ва шу каби яна кўплаб медаллар билан мукофотланган. Прокуратура органларидаги фидокорона меҳнатлари самараси туфайли эса "Меҳнатдаги жасорати учун" медали ва "Ўзбекистонда хизмат кўрсатган юрист" унвони билан тақдирланган. Айни вақтда невар ва чеваралари даврасида қариллик гаштини сурмоқда.

Иштирокчиларидан яна бири Александр Красиков ҳам урушининг суроли йилларини бошидан кечирган фахрий прокурорлардан. Ҳозирда қариллик гаштини сурмоқда.

Учрашувда фахрийлар тингловчиларга уруш хотиралари, босиб ўтган йўллари ҳақида гапириб, бутунги тинч ва фаровон ҳаётимизга шукроналар келтиришимиз кераклигини таъкидлаб ўтдилар.

## Долзарб масала

Фахриддин БЕГИМОВ,  
Набҳор туман прокурори

Сўнгги пайтда ёшларга ҳар томонлама ғамхўрлик қилиш, соғлом ва баркамол авлодни лозим даражада тарбиялаб, вояга етказишга устувор масала сифатида қаралиб, уларни камол топтириш учун ижтимоий, моддий ва ахлоқий-ҳуқуқий муҳитни таъминлаш масалалари юртимизда давлат сиёсати даражасига кўтарилди. Шунингдек, эртанимиз эгаларини ҳар томонлама етук этиб вояга етказиш учун зарур барча шарт-шароитлару имкониятлар яратилиб, улар ҳақида ғамхўрлик қилиш ва уларнинг ҳаётини яхшилашга йўналтирилган ижтимоий дастурлар устуворлигига катта аҳамият берилмоқда. Бу боралда кенг кўламли чора-тадбирлар ҳам амалга оширилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2010 йил 27 январда эълон қилинган "Баркамол авлод йили" Давлат дастури тўғрисида"ги 1271-сонли қарорининг ижроси юзасидан туманимизда ҳам бир қатор ижобий ишлар амалга оширилди.

Бу йўналишда асосий эътибор, ёшларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш, уларни баркамол ривожлантиришининг ҳуқуқий асосларини яратиш, соғлом авлодни вояга етказиш, ёш оналарнинг саломатлигини жиддий назорат қилиш, таълим ва тарбия бериш соҳасидаги моддий-техник базани янада мустаҳкамлаш, болалар спортини ривожлантириш, айниқса, қишлоқ қизларини спорт билан шугулланишга кенг жалб этиш, ёшлар ўртасида спорт мусобақаларини мунтазам равишда ўтказиш, иктидорли ёшларни илмий фаолиятга кенг жалб қилиш, улар ўртасида соғлом турмуш тарзини тарғиб қилиш, зарарли одатлар ва иллатлардан ҳимоя қилиш вазифаларига қаратилган.

"Баркамол авлод йили" Давлат дастури ижроси юзасидан

туман прокуратураси ташаббуси билан "Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси"нинг вилоят маркази билан ҳамкорликда ёшлар ўртасида соғлом турмуш тарзини шакллантириш мақсадида тумандаги барча умумтаълим мактабларида стол теннисни тўғарақлари ташкил этилиб, улар зарур бўлган спорт анжомлари билан тўлиқ таъминланди.

Бундан ташқари, туман прокуратурасининг ташаббуси билан уй шароитида яқка тартибда таълим олувчи икки нафар ногирон ўқувчи ҳомийлик маблағлари ҳисобидан шахсий компьютер билан таъминланди.

Ўсиб келаётган авлодга таълим ва тарбия бериш соҳасида яратилган замонавий моддий-техника базасидан оқилона ва самарали фойдаланишни таъминлаш юзасидан туман прокуратураси томонидан умумтаълим мактабларида мунтазам равишда назорат тадбирлари ўтказилиб, аниқланган қонунбузилиш ҳолатлари юзасидан 19 нафар шахсга нисбатан интизомий ва 6 нафарига нисбатан маъмурий жавобгарликка доир ишлар қўзғатилди. Аниқланган қонунбузилиш, унинг келиб чиқиш сабаблари ва бунга имконият яратиб бераётган шарт-шароитларни бартараф этиш тўғрисида туман Халқ таълими бўлими бошлиғи номига тақдимнома киритилди.

"Баркамол авлод йили" Давлат дастури ижроси юзасидан туман прокуратураси томонидан ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ҳамда шу соҳага мутасадди корхона, ташкилот ва идоралар билан ҳамкорликда кенг кўламли ишлар амалга оширилиши давом этмоқда.

## Истеъмолчининг масъулияти

Коммунал хизматдаги муаммоларни ҳал этиш долзарб вазифалардан бири ҳисобланади. Электр ва иссиқлик энергияси, табиий газ, ичимлик суви ишлаб чиқарувчи ва етказиб беришчи корхоналардаги жисмоний ва маънавий эскирган ускуналарни, электр подстанциялари, газ, ичимлик сув тақсимлагичларни, қувурларни таъминлаш орқали уларни истеъмолчиларга етказиб беришдаги узилишларнинг олди олинади. Таъмирлаш ишлари маблағга бориб тақалади. Маблағ эса улгуржи (корхона ва ташкилотлар) ва чакана (аҳоли) истеъмолчиларнинг етказиб берилган энергия, кўрсатилган хизматлар учун тўловларидан ташкил топади. Аксарият истеъмолчилар мажбуриятларини адо этмаганлари туфайли фойдаланилган энергия, кўрсатилган хизматлар учун тўловларда қарздорлик вужудга келади. Ушбу муаммони ҳал этиш устида Фарғона вилоятида кенг кўламли ишлар олиб борилмоқда. Президентимизнинг "Коммунал хизматлар таърифларининг асосини равишда Ўсиб кетишига йўл қўймастик ҳамда улар учун ўз вақтида ва тўлиқ ҳисоб-китоб қилиниши учун истеъмолчиларнинг масъулиятини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Қарорининг ижроси вилоят прокуратураси диққат марказида бўлиб келмоқда.

/Давоми 4-бетда/

## Ўқув-машғулот

Норбўта ҒОЗИЕВ, журналист

масала юзасидан Ўзбекистон Республикаси ҳарбий прокуратурасининг судларда прокурор ваколатини таъминлаш бўлими бошлиғи Б.Худойбердиев ва Республика ҳарбий суди судьяси Ф.Қаюмов маъруза қилдилар.

Округ ҳарбий суди судьяси Т.Раҳматов, Термиз ҳарбий прокурори Ё.Содиқов ҳамда Қарши ҳарбий прокурори З.Жуманиёзовлар сўзга чиқиб, маърузалар юзасидан ўз фикр-мулоҳазаларини билдирдилар.

Тадбир сўнгида иштирокчиларни қизиқтирган саволларга атрофликча жавоб қайтарилди.

Яқинда Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг ўринбосари — Республика ҳарбий прокурори ва ҳарбий суди раиси томонидан тасдиқланган режага асосан Жануби-ғарбий алоҳида ҳарбий округ ҳарбий прокуратурасида "Дастлабки терговни амалга ошириш — одил судловни таъминлашда муҳим омин" мавзуида минтақавий ўқув-машғулот бўлиб ўтди.

Унда ҳарбий округ ҳудудида жойлашган ҳарбий прокуратуралар прокурор-тергов ходимлари ва ҳарбий судлар судьялари иштирок этишди.

Анжумани Жануби-ғарбий алоҳида ҳарбий округ ҳарбий прокурори, адлия полковниги Анвар Кенжаев кириш сўзи билан очди ва бошқариб борди. Кун тартибидоги

Бутун мамлакатда бўлгани каби Қашқадарё вилоятида ҳам тадбиркорлик фаолиятини ривожлантиришга катта аҳамият берилмоқда. Кичик ва ўрта бизнесни қўллаб-қувватлаш бўйича амалга оширилаётган изчил тадбирлар натижасида хусусий секторнинг иқтисодий ривожига улуши тобора кўпайиб, тадбиркорлик субъектлари корхоналарида ишлаб чиқарилаётган маҳсулотларнинг сифати ошаб бораёпти. Айниқса, тадбиркорларимиз ишлаб чиқараётган кенг истеъмол буюмлари, халқимизнинг ўлмас қадриятларига дахлдор бўлган зардўзлик ва хунармандчилик маҳсулотлари, ҳатто чет элликларга ҳам манзур бўлмоқда. Тадбиркорларимизнинг бизнесда ҳам миллий анъаналаримизни сақлашга ҳаракат қилаётганликлари эътиборга молиқдир.

Тадбиркорлик субъектларини тегишли органлар орқали зудлик билан давлат рўйхатидан ўтказиш тизими ҳамда бир неча турдаги солиқларни тўлаш ўрнига кичик бизнесни ягона тўлов шаклидаги содда-лаштирилган солиққа тортиш тизими жорий этилди. Тадбиркорлик субъектларини текширишни янада қисқартириш мақсадида Юртбошимизнинг 2008 йил 5 октябрдаги "Тадбиркорлик субъектларини текширишни янада қисқартириш ва унинг тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Фармони талабларига қатъий риоя қилинишини таъминлаш чоралари кўрилмоқда. Президентимизнинг 2009 йил 15 майдаги "Тадбиркорлик фаолиятини янада қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Қарорига мувофиқ тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқ ва қонуний манфаатлари таъмин-

# Сохта тадбиркорлик

ланмоқда. Натижада, вилоятимиз ҳудудида яқка тартибдаги тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланувчи фуқароларнинг сони кундан-кунга ортиб бормоқда.

Бироқ "Менинг нафсим балодир, ёнган ўтга соладир", деганларидек, нафси ҳақалак отган, тўғри йўл қолиб эгри йўлдан юришга одатланган кўштирноқ ичидаги тадбиркорлар борлигидан ҳам кўз юмиб бўлмайди. Улар тайёрлаётган истеъмолга яроқсиз қўлбола маҳсулотлар нафақат халқимиз соғлиғига зарар, балки давлат иқтисодиётига ҳам жиддий зиён келтираяпти. Бу ҳақда ўйлаб ҳам кўрмайдиган сохта тадбиркорларнинг эса чўнтакларини қаппайса, бас.

Дастлабки суриштирув жараёнида гумонланувчи шахслар қилган ишлари ноқонуний эканлигини билмаганликларини баҳона қилишади. Узингиз ўйлаб кўринг, қўлбола арок тайёрлаб ёки мойжувозда ўсимлик ёғи ишлаб чиқариб сотаётган сохта тадбиркор ўзининг сифат сертификатсиз маҳсулотни кимнингдир ҳаётига ҳавф солиши мумкинлигини билмайди, деб ўйлайсизми? Улар буни жуда яқши би-

лишади. Сохта тадбиркорларнинг ҳар бир хатти-ҳаракати онгли равишда қилинган жиноят, улар ўз манфаатини умумхалқ манфаатидан, ён-атрофидаги кишиларнинг ҳаёти ва соғлиғидан устун қўядилар.

Яширин цехларни аниқлаш, уларнинг фаолиятига чек қўйиш зиммамиздаги энг асосий вазифалардан бири ҳисобланади. 2009 йилги кўрсаткичларга назар ташласак, бошқармаимиз ходимлари яширин равишда маҳсулот ишлаб чиқариш билан боғлиқ 67 та ҳолатда ҳуқуқбузарликларни аниқлаб, 52,3 миллион сўмлик маҳсулот ва асбоб-ускуналарни олиб қўйишган. Жумладан, бошқарма ходимлари томонидан Чирочки тумани ҳудудида ўтказилган тадбирда тумандаги Еттитом қишлоғида яшовчи Шодийёр Қиличев уйда яшрин цех очиб, қўлбола усулда арок маҳсулотлари тайёрлаш, қалбаки акциз марказини ўтказиш ва аҳолига нақд пулга сотиш билан шуғулланиб келганлиги маълум бўлди. Бу "удда-бурон тадбиркор" фуқаро Мамарайим Мамазовга АА 1204529 рақами билан хилдаги қалбаки акциз марказлар билан елимланган қўлбола усулда

**Жума ҚАЙУМОВ,**  
СВОЖДЛҚК Департаменти  
Қашқадарё вилояти  
бошқармаси бошлиғи  
**Норбўта ҲОЗИЕВ,**  
журналист

тайёрланган 102 шиша арок маҳсулотини ва 1,5 литр сийғимли елим идишлардаги 33 дона 49,5 литр этил спирти, 141 дона АА 1204529 рақами билан хилдаги қалбаки акциз марказлар, 170 дона металл қопқоқ ва капсула, 150 дона "Тошкент" ёзуви бўлган этикеткаларини, жами 516 минг сўмга сотаётган вақтда ушланди. Шунингдек, унинг уйи кўздан кечирилиб, жами 704,7 минг сўмлик шундай қалбаки маҳсулот ашёвий далил сифатида олиб қўйилди.

Жорий йилнинг биринчи чорагида эса 25 ҳолатда яширин цехлар фош этилиб, ҳуқуқбузарлардан 27,4 миллион сўмлик маҳсулотлар ва асбоб-ускуналар олиб қўйилди. Н.Қурбонова Чирочки туманидаги Кўктош қишлоғида яшади. Департамент туман бўлими ходимларининг тезкор ҳаракати туфайли у ҳовлисида қўлбола арок ишлаб чиқариш

билан шуғулланиши аниқланди. Унинг уйдан арок, этил спирти, темир қопқоқлар ва капсулалар каби, жами 1 миллион 508 минг сўмлик маҳсулот ва асбоб-ускуналар ашёвий далил сифатида олиб қўйилди. Сохта тадбиркорлар орасида аёлларнинг ҳам бўлиши ачинарли ҳолдир. Ахир, улар оилада фарзанд тарбияси учун масъул шахс саналдилар-ку. Юқорида қайд этганимиз каби ноқонуний ишларга қўл урган аёлларнинг маҳалла-қўй, эл-хеш ва ўзининг болалари олдида обрўси қандай бўлишини бир тасаввур қилиб кўринг.

Ўтган йили валютага оид жиноятларга қарши курашиш юзасидан ўтказилган тезкор тадбирлар натижасида 35 та ҳолатда қонунбузарликлар аниқланиб, 24 та жиноят иши ва 11 та маъмурий жавобгарлик иши кўзга тилиди. Ҳуқуқбузарлардан 20410 АҚШ доллари, 8800 Россия рубли, 54,3 миллион Ўзбекистон сўми ва 22 дона тилла танга олиб қўйилди. Масалан, қосонлик Х.Ҳамидов 22 дона 1899-1900 йилларда Россия империясида зарб этилган "Император Николай II" тасвири туширилган 5 ва 10 рубль қийматдаги, умумий оғирлиги 147 грамм тилло тангаларни 6000 АҚШ доллари ва 2,1 миллион сўмга сотаётган вақтда ушланди. Бу каби мисолларни яна кўлаб келтириш мумкин. Зора, юқоридаги "рўйхат"да номлари зикр этилган юртдошларимиз қилаётган ишлари қонун талабларига мос келмаслигини, халқ, давлат манфаатларига зид эканлигини аниқлаб етишса, уларга нисбатан қўрилган чоралар бошқаларга ҳам сабоқ бўлса. Зеро, қонун талаби барчамиз учун баробар.

## Ходим ишга тикланди

**Мубина ҲАНИЕВА,**

Бухоро вилоят прокуратураси бўлим прокурори

**Қонуналар моҳиятини англаган киши ўз ҳақ-ҳуқуқларини қонун орқали ҳимоя қилишни яқши билади. Корхона ишчи-ходимларининг меҳнат фаолиятини холисона баҳолашга эса, аввало, раҳбарнинг ҳуқуқий билими етарли бўлиши шарт.**

Фаолият туридан қатъи назар, корхона ёки ташкилотнинг молиявий кудрати ҳамда раванқи у ерда ишлаётган ходимларнинг меҳнатта муносабати, интеллектуал салоҳияти, ишчанлик қобилияти билан бирга ички меҳнат интизомига қай даражада амал қилишига ҳам боғлиқ.

2010 йил 4 февраль куни фуқаролик ишлари бўйича Бухоро вилоят суди апелляция судлов ҳайъатининг ажрими билан очик турдаги акционерлик тижорат банк "Агробанк" вилоят бошқармасининг 2009 йил 21 октябр кундаги 120-сонли қарорига қўра Ф.Хусайновани Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 100-моддаси 2-қисми, 3-бандига асосан меҳнат интизомини мунтазам равишда бузганлиги учун меҳнат шартномасини бекор қилиш тўғрисидаги буйруғини рад этиб, Хусайновани банкнинг юридик хизмат бўлими бошлиғи лавозимига қайта тиклашни лозим деб топти. Шунингдек, поймол этилган ҳуқуқини қонун йўли билан ҳимоя қилган Хусайнованинг фойдасига мажбурий прогул кунлари учун 685 минг 796 сўм, унга етказилган маънавий зарарини қоплаш учун 206 минг сўм ундирилди. Хўш, суд бундай қарорга келишида нималарга асосланади?

Материалларни ўрганиш шунки кўрсатдики, маъмурий томондан Хусайнова меҳнат интизомини бузганлиги учун жазо қўлаш тартибига риоя этилмаган.

Чунинчи, иш ҳужжатларида Ф.Хусайновани 2009 йил 21 апрель куни 67-сон буйруқ билан ҳайфсан, 2009 йил 4 сентябрда эса 83-сонли буйруқ билан 10 фоиш жарима интизомий жазолари берилганлиги ҳақида буйруқлар мавжуд. Аммо ходимдан тушунтириш хати олинмагани, тушунтириш хати беришдан ёки имзо қўйишдан бош тортганлигини тасдиқловчи ҳужжат йўқ. Ходимнинг иш ҳақидан ўн фоишлик жарима ҳам ундирилмаган. Бу эса, ушбу буйруқлар шунчаки расмийлик учун чиқарилганидан далолат беради.

Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 101-моддаси 1-қисмига биноан жамоа келишуви ёки жамоа шартномасида меҳнат шартномасини иш берувчининг ташаббуси билан бекор қилиш учун қасаба уюшмаси қўмитаси ёки бошқа вакилик органининг олдиндан розилигини олиш зарур тўтилади. Қонун талабига қўра, бундай розиликни олмай туриб, меҳнат шартномасининг бекор қилинишига йўл қўйилмайди. Шу модданинг 3-қисмида "иш берувчи қасаба уюшмаси қўмитаси ёки ходимлар бошқа вакилик органининг ходим билан меҳнат шартномасини бекор қилишда розилик бериш тўғрисидаги қарори қабул қилинган кундан бошлаб, 1-ойдан кечиктирмай меҳнат шартномасини бекор қилишга ҳақлидир" деб қайд этилган.

ОАТБ "Агробанк" маъмурияти 2009 йил 29 август куни қасаба уюшма қўмитасининг мажлисида ходимнинг меҳнат интизомини мунтазам бузганлиги сабабли у билан меҳнат шартномасини маъмурий ташаббуси билан бекор қилиш учун розилик берилиши мўҳокама этилмай, балки Хусайновани банкнинг Галаосиё филиалига ишга ўтказилишдан бош тортиладиган масаласи кўриб чиқилган. Қасаба уюшма қўмитасининг расмийлик учун 2009 йил 29 августдаги ходим билан меҳнат шартномасини бекор қилиш учун берган "розилиги" қайд этилгандан кейин ҳам маъмурий мутасаддилари Ф.Хусайнова билан меҳнат шартномасини бекор қилишга "шошилишмаган". Оран қарийб 2 ой ўтган, яъни 21 октябрда меҳнат шартномаси бекор қилиниши ҳақида 120-сонли буйруқ чиқарилган. Райпркуриали ҳолатларга мurosасиз қонун аниқлиқини ёқтириди, адолат ҳақиқат тамойилига таянади. Ҳар бир фуқаро ўз ҳақ-ҳуқуқини ва эркини қонун орқали ҳимоя қилишга ҳақли. Шунинг баробарида барча - у раҳбарми ёки олдий ходим, ким бўлишдан қатъи назар, қонун олдида тенгдир.

## Пластик "ўйинлар"

**Олимжон МИРЗАЕВ,**

Самарқанд вилоят прокуратураси бўлим бошлиғи  
**Садриддин НАБИЕВ,** журналист

Тадбиркор замонга мослашувчан бўлгани маъқул. Шунда иши юришда, даромади ошади. Бу гапимиз ўзини ва қонуларни ҳурмат қиладиган, ҳалол ва қонуний бизнесни йўлга қўйган ишбилармонларга нисбатан айтилмоқда.

Бутунги кунда мамлакатимизда тадбиркорликка кенг имкониятлар яратилган, уларнинг эркин фаолият юритиши, давлат томонидан қўллаб-қувватланиши, ҳимоя қилиниши учун кучли ҳуқуқий ҳимоя тизими яратилган. Бу имкониятлар самараси ўлароқ, жамиятимизда тадбиркорлик изчил ривожланмоқда.

Бироқ ҳамма ҳам бу имкониятлардан тўғри мақсадда фойдаланмас экан.

Абдулвали Сангиров 2004 йилда "Миржалол" хусусий ишлаб чиқариш савдо фирмаси ташкил этган эди. Уни директор, хотинини бош ҳисобчи этиб тайинлаб, фирмасини тинчгина юритиб келаётганди. Кейинги пайтларда иш ҳақларининг бир қисmini пластик қарточкалар орқали берилаётгани унга "бизнесдаги янги йўналиш" бўлиб кўринди. Пастдарғом тумани Жума шаҳри Нодирабегим кўчаси 16-уйда жойлашган савдо дўконини ижарага олди. Дўконда идора ашёлари савдосини йўлга қўйди. Назорат қаса машинаси, пластик қарточкалар билан ишлаш учун терминал ўрнатди. Учира шнинг кўзини биладиган бу ишбилармон мижозларни "хаф" қилиб қўймади. У 2009 йилнинг июнь-июль ойлари мобайнида 42 нафар пастдарғомлик кишиларнинг пластик қарточкаларини алдов йўли билан қабул қилиб олди. Уларга "пластик қарточкаларингдаги пуллари нақд қилиб бераман" дея ваъда берди. Пластик қарточкаларига эса Самарқанд шаҳридан тез нақд пулга айланувчи идора ашёлари, озиқ-овқат ва бошқа товарлар олиб келиб сота бошлади. Тез орада А.Сангировнинг қўлига 10 миллиондан зиёд нақд пул тушди. У бу пуллари ўз эҳтиёжи йўлида ишлайтиб юборди. Пластик қарточка эгалари эса бу тадбиркордан пуллари ололмади анча овора бўлишди. Яқиниям ҳуқуқ посбонлари бор экан, улар жабрануварларнинг жонига оро киришди.

Бундан ташқари А.Сангиров турмуши ўртоғи билан ўзаро тил бириктириб ўша 42 нафар кишининг пластик қарточкалариндаги пуллари ва ўз товарларидан тушган пуллари назорат қасасидан ўтказмаган. Бу билан товарлар савдоси ва хизмат кўрсатиш қондаларини бузади. А.Сангиров суднинг қора курсисидан қилмишларига жавоб беришига тўғри келди. Фирмагарлик ва алдов йўли билан машғул одам узоққа боролмаслигини ҳамма яқши билади. Халоллик ва тўғриликни ўзига касб қилган инсон эл ва юрт олдида ҳурматга сазовор бўлади.

# Қонун талаблари асосида

Мамлакатимизда қишлоқ хўжалиги соҳасидаги ислохотларнинг изчиллик билан амалга оширилаётганиги юксак самаралар бермоқда. Айниқса, кичик ва ўрта бизнес субъектлари, жумладан, фермер хўжаликларини ривожлантиришга, уларни молиявий қўллаб-қувватлашга, ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишга йил сайин эътибор кучайтирилаётганиги боис бугун улар ернинг, мулкнинг ҳақиқий хўжайинларига айланмоқдалар. Бу эса қишлоқ хўжалигининг асосий тармоқлари - пахтачилик, галлчиликка ялпи ишлаб чиқариш ҳажмининг йил сайин ортиб боришига, чорвачилик ва боғдорчиликка маҳсулдорлиқнинг кескин кўпайишига замин яратди. 2009 йил якунларига кўра Жиззах вилоятида пахта ва галла ишлаб чиқаришнинг деярли тўлиқ фермерлар зиммасига юклатилгани бунинг ёрқин мисолидир. Қишлоқ инфратузилмасининг тараққий этиши, янги иш ўринларининг кўпайиши қишлоқ аҳолиси заромалларининг ошиб боришига ва турмуш шароитлари янада яхшиланишига олиб келди.

Айниқса, фермер хўжаликларининг манфаатларини ҳимоя қилиш, уларнинг ҳуқуқий маданиятини шакллантириш, фаолиятларига асоссиз аралашиларнинг олдини олиш борасидаги саъй-ҳаракатлар қишлоқ хўжалигидаги ислохотларнинг изчиллигини таъминлади. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2004 йил 11 мартдаги "Қишлоқ хўжалигида ислохотларни амалга оширишга қаратилган қонунлар ижросини таъминлашга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Фармони қабул қилингандан сўнг эса бу соҳадаги ишлар янада кучайтирилди. Прокуратура органлари томонидан қишлоқ хўжалиги экинлари майдонларидан самарали фойдаланиш чоралари кўрилди, фермер ва деҳқон хўжаликларини ер, сув, қишлоқ хўжалик техникалари, хомашё материаллари билан таъминлашдаги бюрократик тўсиқларнинг олди олинди. Турли қонунбузарликларга, талон-торожликларга барҳам берилди.

2010 йилнинг биринчи чораги давомида қишлоқ хўжалигида ислохотларни амалга оширишга қаратилган қонунлар ижроси юзасидан 55 та мониторинг ва текшириш ўтказилди. Қонунга зид ҳужжатларни бекор қилиш ва қонунга мувофиқлаштириш юзасидан 18 та протест келтирилди, қонунбузилишларнинг олдини олиш юзасидан ваколатли идораларга 63 та тақдимнома киритилди. 123 нафар шахсга нисбатан интимиозий, 444 нафар шахсга нисбатан маъмурий, 67 нафар шахсга нисбатан моддий жавобгарлик тўғрисида иш кўзгатилди.

Ўтган давр мобайнида давлатга етказилган қарийб 60 млн. сўмлик зарарнинг айбдорлар ҳисобидан ихтиёрий қоплаши таъминланди. 326 миллион сўмлик 227 та ариза фуқаролик судларига, 19 миллиард сўм юзасидан 1626 та ариза хўжалик судларига киритилди. Аниқланган жиддий қонунбузилишлари юзасидан 89 та жиноят иши кўзгатилди.

Қишлоқ хўжалигида қонун устуворлигини таъминлаш,

ҳуқуқий ислохотларни амалга ошириш жараёнида нафақат фермер ва деҳқон хўжаликларининг манфаатларини ҳимоя қилишга, айни пайтда уларга ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш масалаларига ҳам жиддий эътибор қаратилди. Фермерларнинг фаолиятига асоссиз аралашаётган масъул кишиларга нисбатан прокурор назорати ҳужжатлари кўлланилди. Ўтган давр мобайнида 179 нафар шахснинг ҳақ-ҳуқуқлари тикланди. Пахтақор туманидаги "Тинч океани" фермер хўжалиги раҳбари Ш.Пардаевага "Қишлоққурилишбанк" туман филиалидан 53 миллион сўм имтиёзли кредит ажратилиши таъминланди. Дўстлик туманидаги "Қорахон-Жўраҳон" фермер хўжалигига 2008 йил ҳосили ҳисобидан топширган пахтаси учун "Дўстлик пахта тозалаш корхонасидан" 114,2 минг сўм маблағ ундириб берилди. Банкнинг Мирзачўл туман филиали мансабдор шахслари ўз ваколатларидан ноқонуний фойдаланган ҳолда "Қолтой қалпоғи" фермер хўжалигининг ҳисоб рақамидаги 6,7 миллион сўм маблағни бошқа фуқароларнинг пластик карточкаларига ўтказиб юбориши йўли билан ўзлаштиришган. Худди шунингдек, "Олтин арча" фермер хўжалиги раҳбари М. Эргашевнинг рухсатсиз ОАТ "Агробанк" Мирзачўл филиали ходимлари томонидан унинг банкдаги ҳисоб рақамидан "Мақсад-3" фермер хўжалигига 3,4 миллион сўм, "Усмон бобо" фермер хўжалигига 1 миллион 49 минг сўм, "Гани Аблай" фермер хўжалигига 1 миллион 830 минг сўм, "Диёр кўли" фермер хўжалигига 1 миллион 889 минг сўм, "Нурлихон" фермер хўжалигига 1 миллион 941 минг сўм, "Нуржан" фермер хўжалигига 2 миллион 20 минг сўм, жами 12 миллион 129,5 минг сўм маблағни ўтказиб юбориб, талон-торож қилганлар. Прокуратура аралашгандан сўнг айбдор шахсларга нисбатан жиноят иши кўзгатилди.

Фермер хўжаликларнинг қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш юзасидан ўтказилган мониторинг ва

текширишлар жараёнида қонунга зид равишда тортиб олинган 280,8 гектар ер майдони уларга қайтариб берилди. Жиззах туманидаги "Шерзод" фермер хўжалигига қарашли 52 гектар ер майдони туман ҳокимининг қарори асосида фермер хўжалиги раҳбари Ш.Зиқировнинг розилигисиз, ноқонуний равишда туман ер захирасига қайтарилган. Шунингдек, "Жасур" фермер хўжалигига қарашли 20 гектар, "Низом Қорақулов" фермер хўжалигига қарашли 7,5 гектар, "Назokat юлдузи" фермер хўжалигига қарашли 40,7 гектар, "Моҳир чорвадор" фермер хўжалигига қарашли 40 гектар ер майдонлари ноқонуний равишда захира фондига қайтарилганлиги сабабли туман ҳокимлиги қарорига протест киритилди ва уларнинг бекор қилиниши таъминланди.

2009 йил давомида фермерларга 198 тонна минерал ўғит, 42 тонна уруғлик чигит, 136 тонна омухта ва 69 тонна нефть маҳсулотларини олишларига амалий ёрдам кўрсатилди. Шунингдек, уларнинг 43 миллион сўмлик дебитор ва 7,5 миллион сўмлик кредиторлик қарзлари ундириб берилди. 2009 йил пахта ҳосили учун тузилган контрактация шартномалари бажарилмаганиги натижасида фермер хўжаликларининг таъминотчи корхоналар олдидаги қарздорлигини ундириш юзасидан хўжалик судига 15,1 миллиард сўмлик 1249 та даъво аризаси киритилди.

Қишлоқ хўжалиги соҳасидаги ислохотларни амалга оширишда ердан, экин майдонларидан самарали фойдаланиш, хўжасизликка барҳам бериш гоёят муҳим аҳамиятга эга. Шу боис прокуратура органлари томонидан ўтказилаётган мониторинг ва текширишларда бунга жиддий эътибор қаратилмоқда. Йўл қўйилган қонунбузилиш ҳолатларига қонун доирасида жиддий чора кўрилоқда. Зомин туманида ўтказилган мониторингда "Нормат ота" фермер хўжалиги раҳбари О.Очиловнинг 37,3 гектар майдонга чигит экмасдан полиз ва бошқа экин турла-

рини экиш учун сотиб юборганлиги аниқланди. Фаллаорол туманидаги "Алимқулов Арслон" фермер хўжалиги раҳбари О.Файбуллаев эса 2004-2009 йиллар давомида 2,75 гектар ер майдонини фуқароларга қарийб 15 миллион сўмга сотиб юборган. Хар икки ҳолат юзасидан ҳам айбдорларга нисбатан жиноят иши кўзгатилди.

Жорий йилнинг биринчи чорагида экин майдонларидан фойдаланишнинг ҳолати юзасидан 6 та мониторинг ва текширишлар ўтказилди. Унинг натижасига кўра ғайриқонуний ҳужжатларни бекор қилиш юзасидан 11 та протест келтирилди. Аниқланган камчиликларнинг юзага келишига сабаб бўлган ҳолатларни баратараф этиш ҳақида ваколатли органларга 6 та тақдимнома киритилди. 11 нафар шахсга нисбатан интимиозий, 12 нафар шахсга нисбатан маъмурий жавобгарлик тўғрисида иш кўзгатилди.

Сувдан тежаб-тергаб фойдаланиш, мелiorация ва ирригация тизимининг самарали ишлашини таъминлаш ҳам доимий диққат марказимизда турибди. Бу соҳада ўтган йили 17 та мониторинг ва текширишлар ўтказилди. Фаллаорол туман прокуратураси томонидан "Тўятортар-Қили" ирригация тизими бошқармасида ўтказилган текширишда қонунбузилиш ҳолатларини аниқланди. Бошқарманинг ишлаб чиқариш бўлими бошлиғи Ш. Шертойлоқов томонидан тузилган лойиҳа смета ҳужжатлари асосида 11,5 миллион сўмлик таъмирлаш ишлари бажарилиши лозим эди. Аммо жорий таъмирлаш ишларига 2 миллион сўмдан зиёд бажарилмаган иш ҳажми қўшиб ёзилади ва ажратилган маблағ талон-торож қилнади. Ш.Шертойлоқов бу билан чекланмайди. У "Хўжаликлараросувтармоқтаъмир" масъулияти чекланган жамияти ва "Жиззахшаҳар-давсувмаҳсулот пудрат" давлат унитар корхонаси билан бошқарма ўртасида "Сангзор бетон", "Эрони", "Ўсмаатсой" каналларини жорий таъмирлаш учун 15,2 миллион сўмлик пудрат шартномаси имзолаб, смета-лойиҳа ҳужжатларига бажарилмаган 2,2 миллион сўмни қўшиб ёзади ва бу маблағларни ўзлаштириш йўли билан давлат манфаатларига зарар келтиргани учун Ш.Шертойлоқовга нисбатан жиноят иши кўзгатилди.

Прокуратура томонидан олиб борилган мониторинг ва текширишлар натижасида жойларда ёнилғи мой-

Маҳарамқул ЭРМАТОВ,  
Жиззах вилоят прокурори  
Ўринбосари

лаш материалларидан фойдаланишда хўжасизликка йўл қўйилаётганиги аниқланди. Зафаробод туманида ўтказилган мониторинг-да "Жиззахнефть базиси" унитар корхонасига қарашли "Мустақиллик" фермерларга ёнилғи тарқатиш шохбаси оператори Г.Джамурзаев "Хайдар Ҳамза ота" фермер хўжалигига олинмаган 2,2 миллион сўмлик дизель ёнилғисини тарқатиш varaқасига қўшиб ёзади. Бу билан у расмий ҳужжатни сохталаштиради ва ўзганинг мулкни ўзлаштириш йўли билан талон-торож қилади. Жиззах туманидаги фермерларга ёнилғи тарқатиш шохбаси операторлари Я.Холмуродов ва Ж.Эргашевлар ҳам худди шундай жиноятга қўл урадилар. Улар кузги шудгорлаш пайтида қўшиб ёзиш йўли билан 2,4 миллион сўмлик ёнилғи мойлаш маҳсулотларини талон-торож қиладилар.

Шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2007 йил 28 декабрдаги "2008 йилда қишлоқ хўжалигини минерал ўғитлар билан таъминлаш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Қарори ижроси юзасидан ўтказилаётган назорат тадбирларида ҳам қонунбузилиш ҳолатлари аниқланиб, тегишли чоралар кўрилмоқда. Бу борада олиб борилган мониторинг натижаларига кўра 2010 йилнинг ўтган даврида 54 нафар шахс огоҳлантирилди, 13 нафар шахсга нисбатан маъмурий, 2 нафар шахсга нисбатан моддий жавобгарлик тўғрисида иш кўзгатилди. "Қишлоқхўжаликкимё" Арнасой туман филиали омбор мудири А.Ҳасановга нисбатан эса жиноят иши кўзгатилди. У ўзининг жавобгарлигида бўлган 128 тонна минерал ўғитни жиноий шериклари билан талон-торож қилади ва 54,4 миллион сўмлик камомдага йўл қўяди.

Қонун устуворлигини таъминлаш ҳар қандай ислохотнинг асосини ташкил этади. Вилоят прокуратура органлари қишлоқ хўжалиги соҳасидаги ислохотларнинг муваффақиятини таъминлашда масаланинг ана шу жиҳатига эътибор бермоқда. Фермер хўжаликларининг самарали ишлаши, уларнинг ҳуқуқий манфаатларини ҳимоя қилиш, фаолиятларига ноқонуний аралашиларнинг олдини олиш учун қонун талаблари асосида иш олиб бориляпти.

(Давоми. Бошланиши 1-бетда)

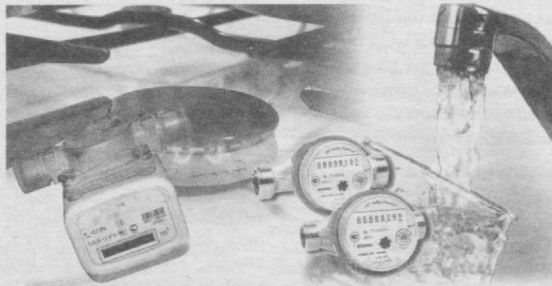
Таҳлиллар йилнинг биринчи чорагида бу борада амалга оширилган ишлар ҳозирча кўзланган самарани бермагани, коммунал хизматлар тўловлари бўйича қарздорликнинг камайишига эришилмаганини кўрсатди. Қарздорликни камайтириш, энергия маблағларига гайриқонуний улаишларга чек қўйиш, улгуржи ва чакана истеъмолчиларнинг масъулиятини кучайтириш борасида муайян ишлар қилинди.

Прокуратура органларининг аралашувларидан сўнг Фарғона вилоят ҳудудий комиссияси ва жойлардаги ишчи гуруҳлари фаолроқ иш кўра бошлади. Шу йилнинг биринчи чорагида электр энергияси тармоқларига гайриқонуний улаиш олган 2722 нафар истеъмолчига нисбатан қонуний чоралар кўрилди. Уларнинг 873 нафари етказилган 75,2 миллион сўм зарар ўрнини ихтиёрли қоплади. 640 нафарига нисбатан жами 130,8 миллион сўм зарари ундириш учун жамланган ҳужжатлар судларга юборилди.

Шунингдек, фойдаланилган электр энергияси ҳақини тўламаган улгуржи ва чакана истеъмолчиларнинг қарзлари ҳам суд орқали ундирилмоқда. 13 миллиард сўмлик қарзни ундириш учун ҳўжалик судига 102 та даъво аризалари киритилди. Фуқаролик ишлари судларига жами 7,8 миллиард сўмни ундириш учун киритилган 19815 та даъво аризаларининг 14417 таси қўриб чиқилди ҳамда қаноатлантирилди. Қолган даъво аризалари ҳам қўриб чиқилмоқда. Худди шунингдек, табиий газ тўловидан қарзларни ундириш учун фуқаролик ишлари бўйича судларга 55774 та даъво аризалари киритилиб, уларнинг 90 фоизга яқини қаноатлантирилди ҳамда ижрога қаратилди. Улгуржи истеъмолчилардан 1,2 миллиард сўмлик қарзларни ундириш борасида киритилган 286 та даъво аризаларининг 149 тасини қаноатлантириш хусусида қарорлар чиқарилди.

Энергия манбаларидан тежамли фойдаланиш технологиялари қўлланилмаётгани,

# Истеъмолчининг масъулияти



**Баҳромжон Жўраев,**  
Фарғона вилоят прокуратураси  
бўлим прокурори

Олдиндан 30 фоиз тўловсиз 359 та юридик шахсга электр энергияси етказиб беришган. Ушбу ҳолат бўйича жиноят иши кўзгатилади.

Бундан ташқари, хизмат бурчларига панжа орасидан қараган, 205,3 миллион сўмлик муддати ўтган қарздорликка йўл қўйган, ҳодимларга 9,5 миллион сўм иш ҳақини тўламай келган, истеъмолчиларнинг электр ҳисоблагичлардаги кўрсаткичларини хатлаб, мижозлар бўлимига тақдим этиш, ноқонуний улаишларга нисбатан далолатномалар тузишдан иборат вазифаларни адо этмаган назоратчиларга тегишли чоралар кўрмаган, 456 миллион сўмлик нореал қарздорликни вужудга келтирган Қувасой шаҳар электр тармоқлари корхонасининг мансабдор шахслари ҳам жиноий жавобгарликка тортилди.

Вилоят прокуратураси томонидан мутасадди идоралар раҳбарлари зиммасига коммунал хизматларга оид қонунчилик ижросини таъминлаш, қарздорликни камайтириш, энергия манбаларига ноқонуний улаишлар хусусида белгиланган муддатларда ахборот бериб бориш масъулияти юклатилди. Вилоят прокуратураси ташаббуси билан қарздорликни бартараф этиш, тўловларнинг ундирилишини таъминлаш, ноқонуний улаишларга чек қўйиш ва етказилган зарарларни ўз вақтида тўлатиб олиниши учун масъ-

замонавий тежамли ускуналар ўрнатилмаётгани исрофгарчилик ва қарздорлик камаймаётганининг сабабларидандир. Улгуржи истеъмолчиларнинг 24,2 фоизда газ ҳисоблагич ускуналари ўрнатилмаган. Электр энергиясининг сарфи улгуржи истеъмолчиларнинг 81,7 фоизда замонавий электрон ҳисоблагичлар билан ўлчанаётган бир пайтда турар жойлардаги ҳисоблагичларнинг 81 фоизи эскирган.

Республика Президентининг уй-жой фондини соғуқ ва иссиқ сув ҳисоблагич ускуналари билан жиҳозлашнинг инвестиция лойиҳасини амалга ошириш борасидаги қарорига асосан тайёрланган дастур талаб даражасида бажарилмаган. Уй-жойларнинг 72 фоизи иссиқ сув, 89 фоизи ичимлик сув ўлчагич ускуналари билан таъминланган ҳолос.

Истеъмолчиларга етказиб берилаётган электр энергияси, табиий газ, ичимлик суви ва кўрсатилаётган бошқа коммунал хизматларнинг аниқ ҳисоби юритилмагани оқибатида талон-торож қилиниши, меъёридан ортқ йўқотилиши, ноқонуний етказиб бери-

лишига ҳамда вужудга келган нореал қарздорликнинг аҳоли ҳисобига ўтказилишига шарт-шароит туғилмоқда. Хусусан, Фарғона вилоят электр тармоқлари ОАЖда 21,5 миллиард сўм дебитор қарздорлик нореал ёки тасдиқланмаган. Табиий газдан 65 миллион сўмлик қарз эса тугатилган ва банкрот сифатида эътироф этилган юридик шахслар ҳисобига вужудга келган.

Амалдаги қонун-қоидаларга зид равишда олдиндан 30 фоиз тўловни амалга оширмаган, муддати ўтган қарздорликка йўл қўйган ҳўжалик юридуви субъектларга ҳам электр энергияси етказиб берилган. Вилоят бўйича 634 та ана шундай юридик шахсларга 229,6 миллион сўмлик электр энергияси гайриқонуний етказиб берилгани аниқланди. Хусусан, Кува туман электр тармоқлари корхонасининг мансабдор шахслари муддати ўтган дебитор ва кредитор қарздорликни бартараф этишмаган. Реестрларга мувофиқ солиқ инспекциясига тақдим қилинмаган, давлат манфаатларига 26,8 миллион сўм миқдорида зарар етказилган.

## Баҳорнинг бир кунини йилга татийди

**Миллий бойликларимиздан бири ҳисобланган пахта чигини ўз муддатига экиш ва унинг ҳосилдорлигини ошириш доимий эътиборимизда турибди. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2010 йил 23 февралдаги "2010 йилда пахта етиштиришнинг прогност ҳажмлари ва ўзгани навлар бўйича жойлаштириш тўғрисида"ги қарори ижроси юзасидан Янгиариқ туман прокуратураси томонидан текшириш ўтказилди.**

Аниқланишича, жорий йил ҳосили учун тумандаги "Янгиариқ пахта тозалаш" очик акциядорлик жамияти билан 187 та фермер ҳўжалиги ўртасида 6,4 минг гектардан ошмиқ майдонга чигит экиш ва 16,6 минг тоннадан зиёд пахта хом ашёни етказиб бериш бўйича контрактация шартномалари тузилган.

Иқлим шароитини ҳисобга олган ҳолда чигит экиш мавсумининг қисқа муддатларда ва агротехника қоидаларига асосида сифатли ўтказилишини назорат қилиш бўйича 8 та ҳудудий гуруҳ ва 33 та отряд тузилган. Экиш мавсумига 58 та саялка жалб

қилинган. Мавсумда қатнашаётган 111 нафар механизатор, саялка ва ишчи-ҳизматчиларга белгиланган бўнақ маблағлари тўлиқ берилиши таъминланган.

Бобо дехқонларимизда "баҳорда бир кун олдин чигит эксанг, кузда ўн кун олдин ҳосилини йиғитириб оласан", деган нақл бор. Лекин шунга қарамастан айрим фермер ҳўжаликларида ер майдонларини чигит экишга тайёрлашда қатор камчиликларга йўл қўйилгани ачинарли ҳол.

Жумладан, Янгиариқ тумани Таган қишлоғидаги "Баҳром" фермер ҳўжалиги томонидан 31 гектар майдонга чигит экилиши

**Мақсудбек ИСКАНДАРОВ,**  
Янгиариқ туман прокурори,  
**Фарҳод МУҲАММАДИЕВ,**  
журналист.

лозим бўлса-да, 6,3 гектар экин майдонининг шўри ювилмаган. Шунингдек "Дилмурод Гулбаҳор", "Жумабоев Ўткир" ва Иномжон Қуранбой" фермер ҳўжаликларидаги 4-10 гектар экин майдонлари экишга тайёрлиги ҳақида сертификатлар берилган бўлса-да, ҳўжалик раҳбарлари томонидан чигит ажратиш ҳақида махсус шохобчаларга талабномалар берилмаганлиги қандай изоҳлаш мумкин?

"Эътибор талаб" фермер ҳўжалигида чигит экилган 14 гектар майдоннинг 4 гектари ўтган йилги ўзлашма қолдиқлари ва бегона ўтлардан тўлиқ тозаланмаган бўлса-да, масъул ҳодимлар томонидан дала чигит қадашга тайёрлиги ҳақида сертификат берилган. Қузатув жараёнида мазкур

дала бегона ўтлардан тозаланиши таъминланди.

"Янгиариқ пахта тозалаш" ОАЖ, ОАТБ "Агробанк" туман филиали ва чигит экилишини назорат қилиш учун бириктирилган 8 та гуруҳ раҳбарлари юқоридаги қарор талаблари ўзларига юклатилган вазифаларни лозим даражада бажармасалар, тегишли тартибда интизомий, маъмурий ёки жиноий жавобгарликка тортилишлари мумкинлиги тўғрисида расман огоҳлантирилди.

Чигит экиш жараёнининг мониторинг қузатувиде ҳам қатор камчилик ва нуқсонлар аниқланди. Жумладан, айрим ҳўжаликларида ер шўрини ювиш ишлари якунланган ва далани экишга тайёрлаш ишлари бошланган бир пайтда Қармиш қишлоғидаги "Ўзимбой ўғли Самад" фермер ҳўжалигида 6 гектар ва Гулданбўғ қишлоғидаги "Ўқубов Бахтиёр" фермер ҳўжалигида 4 гектар экин майдонлари ўзбошимчилик билан суғорилиб, сувдан фойда-

ул бўлган "Ўздавэнергоназорат", "Ўздавнефтегазинспекция"ларининг худудий бўлиmlари ҳамда коммунал идоралар ҳодимларидан иборат ишчи гуруҳи ташкил этилди. Шу йилнинг биринчи чорагида ушбу гуруҳ ўтказган рейдлар натижасида табиий газ, электр энергияси, иссиқлик энергияси ва ичимлик сув тармоқларига 376 та ноқонуний улаишлар аниқланиб, прокурорларнинг тақдимномалари асосида судларга салкам 100 миллион сўмлик зарарни ундириш юзасидан 101 та даъво аризалари киритилди. Чунончи, Данғара туманидаги "Сокин дала мўъжиза кўрки" хусусий корхонаси раҳбари В.Назаров ҳаммом ва ошонасинини тармоққа руҳсатсиз улаиш олиб, 4,2 миллион сўм миқдориде зарар етказган. Ўтган йил ноябрь ойида туман газ идораси ҳодимлари узиб қўйган газ тармоғига ўзбошимчилик билан улаиш, 1,3 миллион сўмлик ёнилгини гайриқонуний сарфлагани. Ўзбошимча "тадбиркор" жиний жавобгарликка тортилди. Бошқа шаҳар ва туманларда ҳам аниқланган бундай қонунбузилишларига нисбатан тегишли чоралар кўрилди.

Ўтказилган таҳлиллар натижасига кўра прокуратура органлари томонидан туман, шаҳар ҳокимларининг 13 нафар ўринбосарлари ҳамда электр энергияси тармоқлари корхонасининг 10 нафар, "Водийгазтаъминот" УКнинг 10 нафар мансабдор шахслари огоҳлантирилди. Ушбу идораларнинг хизмат вазифасини тўқис адо этмаган мансабдор шахслари интизомий жавобгарликка тортилди. Қонунбузилишларни бартараф этиш ва олдини олишни қўзғаб жами 462 та прокурор назорати ҳужжатлари қўлланилди.

Шу ўринда ана бир гап. Табиий газ, электр ва иссиқлик энергияси, ичимлик сувининг узлуксиз етказиб берилиши истеъмолчиларга ҳам боғлиқ. Кўрсатилган хизматларнинг ҳақи тўқис ва мунтазам равишда тўлаб берилсагина жорий ва муқаммал таъмирлаш ишлари доимий тусга кириб, авария ёки узилишларнинг олди олинади.

ланиш ва сув истеъмоли режалари бузилаётгани аниқланди. Мазкур ҳолатлар бўйича фермер ҳўжаликлари раҳбарлари Б.Ўқубов ва С.Худойберганова маъмурий жавобгарликка тортилди.

Мониторинг қузатувлари давомида экиш мавсумида қатнашаётган трактор ва бошқа механизмлар сифатли таъмирланмаганлиги, етарли эҳтиёт қисмлар захираси яратилмаганлиги оқибатида улардан самарали фойдаланилмаётганлиги маълум бўлди. Масалан, "Янгиариқ Ўзбекистон" муқобил машина-трактор парк балансида бўлган, чигит экиш мавсумига жалб қилинган иккита ҳайдов тракторида эҳтиёт қисмлар захираси яратилмаганлиги сабабли таъмирлаш ишлари амалга оширилмаган. Мазкур ҳолат юзасидан ўзига юклатилган вазифаларни бажаришда масъулиятсизликка йўл қўйиб, хизмат интизомини бузган ММТП раҳбари Р.Қурбонбоевга нисбатан интизомий жавобгарлик чораси қўлланилди.

2010 йил — Баркамол авлод йили

Оилани ҳаёт силсиласида инсоният яратган энг буюк кашфиётларга таққосласак ҳеч қандай муҳолафа қилмаган бўламиз. Оила асрлар давомида ривожланиб, бугунги кунга келиб жамиятнинг мукамал бир бўғинига айланган.

Халқимизда "оила муқаллас кўрган", деган ибора бор, таъбир жоиз бўлса, оила тарбия, маънавият ва маърифат ўчоғи ҳамдир. Оила кучоғида яшаш инсон учун олий бахт, чунки у тугал тарбияни мана шу муқаллас масканда олади. Ҳар биримиз оила бағрида воёга етамиз, ҳаёт кечирish учун зарур бўлган барча кўникмаларга эга бўламиз.

Мустақил юртимизда оилаларни ҳар тарафлама қўллаб-қувватлаш, ривожлантириш давлат сиёсати даражасига кўтарилган. Бунинг учун мамолатимизда барча ҳуқуқий асослар яратилди. "Баркамол авлод йили" Давлат дастурида ҳам оиланинг, оналик ва болаликнинг ижтимоий, тиббий ва ҳуқуқий ҳимояси устувор ўрин берилгани эътирофга лойиқ.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг XIV бобига қийёси бошқа бирорта ҳам давлат Конституциясида учратмай-сиз. Унинг 63-моддасига кўра оила жамият ва давлат муҳофазасида бўлиш ҳуқуқига эга. 65-моддада эса оналик ва болалик давлат томонидан муҳофаза қилиниши белгилаб қўйилган. Худди шундай кафолат Оила кодексининг 4-моддасида ҳам мустаҳкамланган.

Мустақиллик йилларида оилаларни ҳар томонлама муҳофаза қилиш борасида беқийёс чора-тадбирлар амалга оширилганига барчамиз гувоҳимиз. Оила фаровонлиги учун моддий, маданий ва маиший шароитлар яратиш, уларни ҳар жиҳатдан ижтимоий муҳофаза қилиш давлатимизнинг доимий диққат-эътиборида бўлиб келди.

Юртбошимизнинг ҳали мустақиллик эълон қилинмасдан олдин оилаларга ғамхўрлик кўрсатишга катта эътибор берганига биргина куйидаги норматив ҳужжат мисол бўла олади. 1990 йил 3 майда Президентимизнинг "Кўп болали оилаларга нафақа миқдорини кўпайтириш тўғрисида"ги Фармони эълон қилинди. Мазкур ҳужжат кўп болали оилаларнинг моддий аҳволини яхшилашга хизмат қилди, чунки оилалар тўланадиган ойлик нафақа миқдори икки баробар кўпайтирилди. Кейинги йиллар мобайнида Президентимиз ва ҳукуматимиз томонидан шу соҳага доир қўллаб-қувватлаш чора-тадбирлар қабул қилиниши билан оилани, шу жумладан, оналик ва болаликни муҳофаза қилишнинг ҳуқуқий асослари янада мустаҳкамланди.

Ўзбек оиласининг аксарияти серфарзанд. Фарзандларни дунёга келтириш ва эл-юрт учун муносиб инсон қилиб тарбиялаш оиланинг жамият олдидаги энг муҳим вазифаси саналади. Демограф олимларнинг ҳисоб-китобига кўра, аҳоли сони метёларини сақлаб туриш учун ҳар 100 оиллага 260 нафар бола туғри келиши керак. Агар ҳар бир оила биттадан фарзанд кўрса, саккизинчи авлодга келиб, яъни икки юз йилдан кейин бу халқ миллат сифатида йўқ бўлиб кетиши мумкин экан. Ўзбекистонда 6 миллионга яқин оила бор. Ҳар йили 400 миңдан ортиқ бола туғилмоқда. Утган йил Республикамаиз бўйича 654334 нафар фарзанд дунёга келган бўлиб,

# Оналик ва болалик

уларнинг 336708 нафари ўғил бола, 317623 нафари қиз болалардир. Тошкент шаҳрида эса 2009 йилда 44649 нафар чақалоқ дунёга келди. Йилига ўрта ҳисобда 170 миңг ёш оила ҳисобга олинмоқда. Мамолатимизда 5 миллиондан ортиқ репродуктив ёшдаги аёллар мавжуд.

Ўзбек оиласида фарзанд тарбиясига ўта жиддий ёндашилди. Бу вазифа кўпроқ аёллар зиммасида. Фарзандлар меҳнатсеварлик, баррикенглик, меҳр-муруватлилик, меҳмондўстлик, каттага ҳурмат, кичикка иззат каби хислатларни энг аввало оиллада ўлаштирилади. Ота-она уларни халқига ва ватанига садоқатли инсонлар қилиб тарбиялашни ўзининг муқаллас бурчи деб билади.

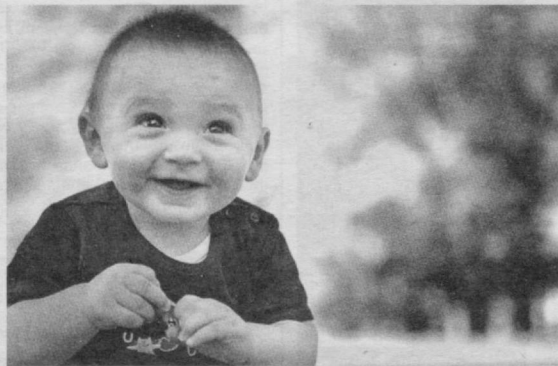
Албатта, ҳар бир аёл оила кураб экан, она бўлишни орзу қилади. Бу бахтга мушарраф бўлган аёл ўзини ҳаётда бахтиёр деб ҳисоблайди. Оналик эса аёллар учун бебаҳо неъматдир.

Мамолатимизда оналик ва

Гулнора ИНОМЖОНОВА,  
юридик фанлар номзоди

вишига ва унга жонини беришига қодир зот. Болага она ўз жонидан жон, ўз танидан тан ало эгади, дея бежиз айтишмаган.

Юртимиз аҳолисининг ярмидан кўпрогини 18 ёшга бўлган воёга етмаган болалар ташкил этади. Шундай экан, бола ҳуқуқларини кафолатлаш ва таъминлаш давлат аҳамиятига молик вазифа саналади. 2008 йил 7 январидан кучга кирган "Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида"ги Қонун ҳаётимизда катта воқеа бўлди. Мазкур қонуннинг 3-моддасига кўра, ўн саккиз ёшга тулганга (воёга еттунга) қадар бўлган шахс (шахслар) — бола (болалар) ҳисобланади. Ушбу қонуннинг 9-моддасида боланинг индивидуалликка ва унинг сақлаб қолишга бўлган ҳуқуқи кафолатлари кўрсатилган



болаликни муҳофаза қилиш давлатимиз юритаётган сиёсатнинг муҳим йўналишидир. Ўзбекистон Республикасининг 1919 йилда Женевада қабул қилинган ва 1952 йил 28 июнда қайтадан кўриб чиқилган "Оналикни муҳофаза қилиш тўғрисида"ги Конвенцияга 1995 йил 6 мартда Олий Мажлис қарори билан қўшилиши оналикка бўлган эътиборнинг яна бир ифодаси бўлди.

"Инсон ҳуқуқлари Умумжаҳон декларацияси"нинг 25-моддасида: "Оналик ва болалик алоҳида вазийлик ва ёрдам ҳуқуқини беради. Никоҳда туриб тутилган ва никоҳсиз тутилган барча болалар бир хил ижтимоий муҳофазадан баҳраманд бўлишлари керак", деб белгилаб қўйилган. Шунга асосан Ўзбекистон оила қонунчилигида назарда тутилган асосий тамойилларидан бири она ва болага ғамхўрликдир.

Болалик инсон умрининг баҳорига қийёсланади. Бола ота-онанинг қувончи, фаҳри, бахти. Эр-хотинни бир-бирига пайванд қиладиган ҳам фарзанддир. Болага меҳр-муҳаббат туйғуси оналарда ғоят кучли бўлади. Она ўз боласини туғилмасидан анча аввал се-

қилиб, "Ҳар бир бола туғилган пайтидан эътиборан фамилия, исми, ота исми олиш, миллати ва фуқаролигига эга бўлиш ҳуқуқига, шунингдек уларни сақлаб қолиш ҳуқуқига эга", дейилган.

Оилда боланинг мавқеини белгилайдиган нормаларнинг мавжудлиги муҳим аҳамият касб этади. Боланинг оилда яшаш ва тарбияланишига, ота-она ғамхўрлигида улар билан бирга яшашга бўлган ҳуқуқлари ҳам Оила кодексидан назарда тутилган. Қонунда боланинг мулкий ҳуқуқлари ҳам белгилаб берилган, яъни у хусусий мулкка эгаллик қилиш (97-модда), умумий ҳамкорликдаги мулкка эгаллик қилиш, ундан фойдаланиш ва уни тасарруф этиш ҳуқуқига эгадир. Боланинг ҳуқуқ ва эркинликлари бузилганда қонун болага мустақил равишда вазийлик ва ҳимоя органларига, 14 ёшдан эса судга мурожаат қилиш ҳуқуқини беради.

Она ва бола саломатлигини муҳофаза қилиш ҳам давлатимизнинг доимий эътиборида турибди. Кейинги йилларда она ва бола саломатлигини сақлашга қаратил-



ган бир қатор метёрий ҳужжатлар қабул қилинганлиги фикримизнинг далилидир. Президентимизнинг "Она ва бола саломатлигини муҳофаза қилиш, соғлом авлодни шакллантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги (2009 йил 13 апрель) ва "2009-2013 йилларда аҳолининг репродуктив саломатлигини мустаҳкамлаш, соғлом бола туғилиши, жисмоний ва маънавий баркамол авлодни камолга етказиш борасидаги ишларни янада кучайтириш ва самардорлигини ошириш чора-тадбирлари Дастури тўғрисида"ги Қарорлари (2009 йил 1 июль) шулар жумласига кирди.

Президентимизнинг 2010 йил 27 январдаги "Баркамол авлод йили Давлат дастури тўғрисида"ги Қарори "Соғлом она - соғлом бола" дастури асосида соғлом авлодни воёга етказиш борасида ташланган яна бир муҳим қадам бўлди. Унда оналар ва болаларнинг репродуктив саломатлигини муҳофаза қилиш тизимини такомиллаштириш, профилактикага асосланган соғлиқни сақлаш тизимини устувор ривожлантириш, тиббий хизмат моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, соғлом болалар туғилиши ва уларни тарбиялаш билан боғлиқ масалалар юзасидан аҳоли ўртасида тушунтириш ҳамда маслаҳат ишларини кучайтириш асосий вазифалар этиб белгиланди.

Баркамол авлод йилида ушбу дастурлар доирасида ҳар бир вилоят маркази ва йирик шаҳарларда соғлом бола туғилиши ва тарбияланиши учун зарур шарт-шароитларни таъминловчи перинатал ва скрининг марказлари ташкил этиш чора-тадбирлари кучайтирилди. Тиббиёт муассасалари ҳамда жамоат ташкилотлари томонидан оилда ва жамиятда репродуктив саломатлигини мустаҳкамлаш, жисмоний ва маънавий баркамол авлодни шакллантириш юзасидан тушунтириш тадбирлари олиб борилмоқда.

Хотин-қизларни янги ижтимоий ҳаётга мослаштириш, ёшларни турмуш қуришга тайёрлаш, уларнинг айниқса, маънавий, ҳуқуқий, шу билан бирга тиббий онгини шакллантириш масалалари янада долзарб аҳамият касб этмоқда. Айниқса, оилавий ажралишларнинг олди-

ни олиш ва уларни камайтириш мақсадида ота-оналарнинг ҳуқуқий саводхонлигини ошириш, ҳуқуқий маданиятни юксалтиришда уларнинг имкониятларини тўлиқ ишга солиш ўз самарасини бериши аниқ. Бу мақсадга эришишда ФХДБ бўлимлари қошида ташкил этилган "Ёш оила" мактаблари, "Қайноналар мактаби" лойиҳасини янада такомиллаштириш, уларнинг ишларини фаоллаштириш яхши натижалар бериши мумкин. Оила қуриш жамият ҳаётига алоқадор масала саналар экан, оилавий ажралишларнинг олдини олиш борасидаги ишларга бош қўшиш нафақат давлат ва жамият, балки кенг жамоатчиликнинг вазифаси эканини яна бир бор таъкидлаш жоиз.

Бу борда Тошкент шаҳар ҳокимияти Хотин-қизлар қўмитаси қошида 2005 йилдан буюн фаолият юритиб келаётган "Хотин-қизлар ўртасида ҳуқуқий саводхонлигини ошириш" уюшмаси аъзоларининг фаоллиги янада кучайтирилган. Жойларда ўтказилаётган ҳуқуқий саводхонлик тарғиботи тадбирлари, семинар кенгашлар, анжуманларда фуқароларимизга никоҳдан ажралишлар, эрта ва шаърий никоҳ, қариндошлар ўртасидаги никоҳларнинг олдини олиш, никоҳланувчи шахсларни тиббий кўрикдан ўтказиш, эркак ва аёлнинг оилда тутган ўрни, қайнона-келин муносабатлари каби хотин-қизларимизни қизиқтирадиган бир қатор мавзуларда тарғибот-ташвиқот ишлари олиб борилмоқда. Тадбирларда қўллаб-қувватловчи фаол иштирок этаётгани уларнинг ушбу масалаларга бефарқ эмаслигини кўрсатади.

Оиланинг мустаҳкам бўлишида ҳуқуқий тарбиянинг ўрни катта. Зеро, фуқаро ўз ҳуқуқ ва эркинликлари, мажбуриятларини билса, туғри англаса ва баҳоласа, амалий фаолиятда улардан фойдаланса, бу унинг элга ҳам, жамиятга ҳам фойда келтиради. Шу маънода ота-оналар, айниқса, ёш оилалар ўртасида ҳуқуқий саводхонлик мавзусида жонли мулоқотларни кўпайтириш, оилаларга беғараз ҳуқуқий ёрдам кўрсатишга алоҳида эътибор қаратишимиз лозим. Чунки оила тақдир жамият тақдир билан уйғунлашиб кетган.

### Имтиёзли тоифадагилар

Мен 1955 йилнинг май ойида туғилганман. Умумий иш стажим 38 йилни ташкил этади. 1-тоифали тракторчиман. 1983 йилдан бери узлуксиз, яъни йигирма етти йил давомида туман пахта тозалаш заводида тракторчи бўлиб ишлаб келмоқдаман.

Мен элик беш ёшимда имтиёзли пенсияга чиқа оламанми?

Х.Адамов, Шовот тумани

"Фуқароларнинг пенсия таъминоти тўғрисида"ги Қонуннинг 12-моддаси "в" банди талаби бўйича қишлоқ хўжалиги ходимларининг айрим тоифалари: эркаклар - умумий иш стажига камидан 25 йил бўлиб, бундан камидан 20 йил кўрсатиб ўтилган ишларга тўғри келган тақдирда; аёллар - умумий иш стажига камидан 20 йил бўлиб, бундан камидан 15 йил кўрсатиб ўтилган ишларга тўғри келган тақ-

дирда белгиланган умумий пенсия ёши беш йилга қисқартирилган ҳолда пенсия олиш ҳуқуқига эга бўлишлари белгиланган. Бу тоифага кирувчи ходимлар Республика Вазирилар Маҳкамасининг 1994 йил 12 май кунги 250-сонли қарори билан тасдиқланган 3-сонли рўйхатнинг II қисмида қайд этилган. Бироқ мазкур рўйхатда тилга олинган тракторчи-машинистлар қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини ишлаб чиқаришда бевосита банд бўлган бўлишлари лозим. Бинобарин, сизнинг иш фаолиятингиз бу тоифага тўғри келмайди.



сита банд бўлган бўлишлари лозим. Бинобарин, сизнинг иш фаолиятингиз бу тоифага тўғри келмайди.

### «Нуқуқ» почтасидан

#### Тақдимнома киритилди

Сирдарё вилояти Янгйер шаҳар, "Наврўзобод" маҳалласи "Сайқал" мавзесида яшовчи бир гуруҳ фуқароларнинг йўлларнинг ўта таъмирталаблиги ҳақида тегишли идораларга қилаётган мурожаатлари эътиборсиз қолиб кетаётганиги тўғрисида тахрирларга йўллаган аризаси юзасидан Янгйер шаҳар прокурори Ф.Джумаевнинг жавоб хати олинди.

"Аниқланишича, маҳалла фуқаролар йиғини, ободонлаштириш бошқармаси ҳамда шаҳар ҳокимлиги томонидан худудни комплекс ривожлантиришни таъминлаш, аҳоли пунктларини ободонлаштириш ва уларнинг санитария ҳолатини яхшилаш борасида етарлича ишлар олиб борилмади. Ўзбекистон Республикасининг 1993 йил 2 сентябрдаги "Маҳаллий давлат ҳокимияти тўғрисида"ги ва 1999 йил 14 апрелдаги "Фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органлари" тўғрисида"ги Қонунлари талабларининг бузилишига йўл қўйилган.

"Наврўзобод" маҳалласининг 1990 йилдан бошлаб аҳолининг уй-жойлари қурилиши ҳисобига кенгайиб бораётган "Сайқал" мавзесида 100 дан ортиқ оилалар истиқомат қилса-да, мавзелаги кўчалар ўз вақтида таъмирланмаслиги натижасида талабга жавоб бермайдиган ҳолатга келганлиги аҳолининг ҳаққи эътирозларига ва турли идораларга шикоят билан мурожаат қилишларига сабаб бўлган. Жумладан 2009 йил 3 февралда шаҳар ҳокимлигига юборилган мурожаатта шаҳарни ободонлаштириш ҳақидаги 2009 йилги режага "Наврўзобод" маҳалласи кўчалари киритилганлиги тўғрисидаги жавоб хати бўлиб берилган. Маҳаллий бюджет маблағлари етарли бўлмаганлиги боис шаҳар ободонлаштириш бошқармаси томонидан имконият даражасида тош ва тупроқ йўлакча қуриб берилган. Аммо ушбу мавзелаги кўчаларни тўлиқ таъмирлаш имкони бўлмаган.

Тегишли натижаларга қўра, маҳалла фуқаролар йиғини ҳамда шаҳар ҳокимлиги томонидан "Сайқал" мавзесидаги кўчаларда вужудга келган ҳолатлар ўз вақтида бартараф этилмаганлиги учун "Наврўзобод" маҳалла фуқаролар йиғини раисига оғохлантириш эълон қилиниб, шаҳар ҳокими ва ҳокимликнинг қурилиш масалалари бўйича боис мутахассисига нисбатан ингиломий жавобгарлик тўғрисида иш қўзғатиш ҳақида қарор ҳамда аниқланган қонунбузиш ҳолатларини келтириб чиқарган сабаб ва шарт-шароитларни бартараф этиш ҳақида тақдимнома киритилди."

### Жазонинг аҳамияти нимада?

Кўплаб оммавий ахборот воситалари саҳифаларида ёзилаётган ҳуқуққа оид мақолаларда жиноят содир этган шахс фалон жавобгарликка тортилди ва шунча йилга муайян ҳуқуқдан маҳрум этилди, деган сўзлар ишлатилади. Айтилган, муайян ҳуқуқдан маҳрум қилиш қандай жазо тури саналади?

Р.Азамов, Жиззах шаҳри

Муайян ҳуқуқдан маҳрум қилиш жазоси Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодексидан жиноят содир этишда айбли деб топилган шахсларга нисбатан қўлланиладиган асосий ва қўшимча жазо сирасига киритилган. ЖКнинг 45-моддасида белгиланишича, шахсни муайян ҳуқуқдан маҳрум қилиш суд тайинлаган муддат давомида айбдорнинг қорхоналар, муассасалар ёки ташкилотларда у ёки бу мансабни эгаллашнинг ёхуд у ёки бу фаолият билан шуғулланишини тақиқлашдан иборатдир. Ана шундай мансаб ёки фаолиятнинг тури суд томонидан айбдор ҳукмида кўрсатилади.

Муайян ҳуқуқдан маҳрум қилиш айбдорнинг мансаби ёки иш фаолияти билан бевосита боғлиқ бўлган жиноятни содир этганлиги учун асосий жазо тариқасида тайинланганда - бир йилдан беш йилгача муддатга, қўшимча жазо тариқасида тайинланганда - бир йилдан уч йилгача муддатга белгиланади.

Агар муайян ҳуқуқдан маҳрум қилиш айбдорга асосий жазо тариқасида тайинланмаган бўлса, бундай жазо суд томонидан Жиноят кодекси махсус қисмининг тегишли моддасида назарда тутилган ҳар қандай турдаги жазога қўшимча жазо тариқасида тайинлангани мумкин.

Муайян ҳуқуқдан маҳрум қилиш жазоси озодликдан маҳрум қилиш, ингиломий қисмга жўнатиш ёки қамоқ жазосига қўшимча жазо тариқасида тайинланган бўлса, асосий жазонинг бутун муддатига, бундан ташқари суд ҳўкми билан тайинланган муддатга жорий этилади. Бу жазо бошқа асосий жазоларга қўшимча жазо тариқасида тайинланганда ва маҳкум шартли ҳўкм қилинганда унинг муддати ҳўкм қонуний кўчга кирган вақтдан бошлаб ҳисобланади.

### Имтёздан фойдалана оламанми?

Менинг олти нафар фарзандим бор. 1979 йилдан бери ўз мутахассислигим бўйича мактаб кутубхонасида кутубхоначи лавозимида ишлаб келмоқдаман. Меҳнат стажим ўттиз бир йилни ташкил этади. Шу йили ёшга доир пенсияга чиқим ва шу мактабда кутубхоначиликда ишни лавом эгитирмоқдаман. Лекин туман ижтимоий таъминот бўлимидагилар ишловчи кутубхоначиларга пенсия элик фоииз тўланишини айтишди. "Ҳуқуқ" газетасининг 2010 йил 25 февраль кунги сониди шу каби саволга берилган жавобни уларга кўрсатсам, улар бунга ишонмаётти. Шу тўғрими?

О.Юнусова, Богот тумани

Аввал ҳам шу каби саволга берилган жавобда "Пенсия таъминоти тўғрисида"ги Қонуннинг 7-моддаси талаби бўйича аёллар 55 ёшга тўлганда ва иш стажлари камидан 20 йил бўлган тақдирда ёшга доир пенсия олиш ҳуқуқига эга бўлишлари қайд этилган. Бироқ тилга олинган қонуннинг 12-моддасида белгиланишича, ушбу ёш имтиёзли асосда беш йилга қисқартирилган ҳолда пенсия чиқиш имкониятини берувчи касблар рўйхатида берилган. Хусусан, Республика Вазирилар Маҳкамасининг 1994 йил 12 май кунги 250-сонли қарори билан тасдиқланган 3-

сонли рўйхатнинг VII қисмига мувофиқ библиотекарлар ва библиотекча модирлари тоифасидан бўлган ходимлар камидан 25 йиллик махсус иш стажига эга бўлсалар белгиланган умумий пенсия ёшидан беш йил олдин имтиёзли асосда пенсияга чиқиш ҳуқуқига эга бўлади.

Шу ҳолатга эътибор қилиш лозимки, бевосита кутубхоначи лавозимидаги махсус меҳнат стажингиз ўн йилдан ортиқ бўлганлиги учун пенсия чиқиб, кутубхоначи лавозимида ишлашни лавом эгитирсангизгина, пенсияни тўлиқ миқдорда олиш ҳуқуқига эга бўласиз.

### Зарарли ишнинг имтиёзи

Мен Қорақалпоғистон Республикасидаги Жумуртоу карьерига йигирма етти йилдан бери ишлаб келмоқдаман. Бизга ўтган йилга имтиёзли асосда пенсия тайинланиб келинган. Бу Республика Вазирилар Маҳкамасининг 1994 йил май ойидаги 250-сонли қарорига мувофиқ бўлган. Лекин туман ижтимоий таъминот бўлимидагилар бу қарор бекор қилинган дейишяпти. Менга шу масалани аниқлашда ёрдам беришингизни сўрайман. Ш.Ибодуллаев, Амударё тумани

Республика Вазирилар Маҳкамасининг 1994 йил 12 май кунги 250-сонли қарори бугунги кунда амалда бўлиб, унга 2010 йилнинг 24 мартда Вазирилар Маҳкамасининг 52-сонли қарори билан ўзгартириш ва қўшимчалар киритилди. Қолаверса, "Фуқароларнинг пенсия таъминоти тўғрисида"ги Қонуннинг 12-моддасига қўра, умумий белгиланган ёшни (эркаклар 60 ёшдан) беш йилга қисқартирилган ҳолда имтиёзли асосда пенсияга чиқиш ҳуқуқига ҳамда Вазирилар Маҳкамасининг юқоридида тилга олинган қарорнинг меҳнат шариоити зарарли ва оғир ишларда тўлиқ иш куни давомида банд бўлган ходимлар тоифасини белгиланган 3-сонли рўйхат I-қисми ҳам ҳозирча амал қилиб келмоқда.

Мазкур масала юзасидан туман ижтимоий таъминот органининг ҳулосаси қонун талабига мувофиқ келмаган тақдирда масалани унинг юқори турарчи органи ёки суд орқали ҳал этиш лозим.

### Даъво аризаси киритилди

Каттақўрғон шаҳар прокуратураси томонидан фуқаро Р.Раҳмоновнинг "Ингичка кони" ОАЖдан товон пулини ундиришда амалий ёрдам беришни сўраб ёзган аризаси ўрганиб чиқилди. Аниқланишича, фуқаро Р.Раҳмонов Каттақўрғон шаҳар "Ингичка кони" ОАЖда ишлаб, касб касалигига чалинганлиги, бироқ жамият томонидан унга тўланиши лозим бўлган 2009 йил 1 январдан бошлаб 2010 йилнинг 1 январь кунига қадар 1.296.763 сўмлик, 2010 йил январь-март ойларида 397.791 сўмлик жами 1.694.554 сўм товон пуллари тўланмасдан, қарздорликка йўл қўйилиб, фуқаронинг ижтимоий-иқтисодий ҳуқуқ ва эркинликлари ҳамда қонун билан қўриқланадиган манфаатларига зарар етказилганлиги маълум бўлди. Шу сабабли товон пулидан бўлган 1.694.554 сўмлик қарздорликни Каттақўрғон шаҳар "Ингичка кони" очиқ акциядорлик жамиятидан фуқаро Р.Раҳмоновнинг фойдасига мажбурий тартибда ундириш ҳақида фуқаролик ишлари бўйича Каттақўрғон туманларо судига даъво аризаси киритилди.

У.Сайфуддинов, Каттақўрғон шаҳар прокурори

### Суд қарори қачон бажарилади?

Мен ушбу мактубни Қорақалпоғистон Республикасининг Бериуний шаҳридан йўлламоқдаман. Ота-онаминг "одамларга яхшилик қил, муҳтожларнинг ҳолатини чиқар, қўлингдан келса ёрдамнингни аяма", деган ўғитлари боис ҳаммага ёрдам бергим келарди. Шунданми ҳамшаҳарим, ҳам танишим бўлган Роҳатой Ачилованинг пулга муҳтож бўлиб қолганлиги ва бир ой муддатга қайтараман, деган гапига ишониб, унга тилхат асосида оилам билан йиғиб юрган уч миллион сўмни қарзга бердим. Инсон танишинг бўлиши, ҳамқишлоғинг ёки ҳамшаҳаринг бўлиши мумкин, аммо унинг инсофи, лаби бўлмас қўйин экан. Роҳатой Ачилова айтилган вақтда пулни қайтаришни ўзига эп кўрмади. Шу-шу бўлди-ю, оиламда тинчлик йўқди.

"Қўлинг билан бериб оёғинг билан югурасан", деб бекорга айтишмас экан. Пулни қайтаришини сўраб, унинг эшигига ялиниб бордим. Бугун эрта, эртага индин, деб алда юраверди. Оиламинг нотинчлиги, "эрим уйдан ҳайдаб юбормоқчи" деганимдан сўнг зўрага 300 минг сўмни қайтариб берди, олсам. Аммо бундай ҳолатларда сабринг таги олтин бўлавермас экан. Охири шаҳар прокуратурасига ариза бердим. Аризам у ердан туман ички ишлар бўлимига ўтказилди.

Ишимиз 2009 йилнинг 8 июлида фуқаролик ишлари бўйича Бериуний туманларо судига қўрилди ва менинг фойдамага ҳал бўлди. Ҳозирги кунда иш ижрочилар қўлида. Шу кунгача ҳам ижро бажарилмай келинмоқда. Сабаби Роҳатой Ачилова яна бир ҳамшаҳаримиз Муборак Атажановдан ҳам 520 минг сўм олган экан. У ҳам худди мендек овора бўлиб юрибди.

Нима қилишни ҳам билолмай қолдим. Тегишли идораларга мурожаат қилиб ҳам натижага эга бўлолмаганлигини кўрган Р.Ачилова эса "Ёз, ёзавер, барибир қўлингдан ҳеч нарса келмади-ку?!", - деб кулиб юрибди.

Энг алам қиладиган томони шуки, унга ёрдам сифатида берган қарз пуллари оилам билан йиллар давомида йиққан эдик. Ҳалол меҳнатимиз билан йиққан пулимиз шунчаки қўйиб кетаверадимми? Наҳотки Р.Ачиловага ўхшаганларга чора топилмас?

Феруза Ибодуллаева, Бериуний шаҳри, Тўроб Тула кўчаси 3/2 хонадон

Саволларга Республика Бош прокуратураси бошқарма катта прокурори Қажрамон СУЛАЙМОНОВ жавоб берди

**ҲУРМАТЛИ МУШТАРИЙЛАР!**  
Ўзингизни қизиқтирган ҳуқуққа оид саволларингиз бўлса бизга мурожаат қилинг. Уларга тажрибали ҳуқуқшунослар жавоб беради. Саволларингизни «Нуқуқ» газетасининг «info@huquq-gazeta.uz» электрон почтаси орқали юборишингиз ёки (8-371) 233-26-62 телефони орқали мурожаат қилишингиз мумкин.

Фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари ҳимоясига қаратилган суд-ҳуқуқ соҳасидаги ўзгаришлар ҳамма янгиликлар юртимиз тараққиётида муҳим ўрин тутди. Zero, Президентимиз раҳнамолигида амалга оширилган суд-ҳуқуқ ислоҳотларининг бош йўналиши ва самарадорлигининг пирова натижасини белгилаб берадиган муҳим омил ҳам инсон ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилишга қаратилганлар.

Хар қандай қонун, шу жумладан, Жиноят-процессуал кодексига киритилган ўзгариш ва қўшимчаларнинг асл моҳияти, мазмун негизда ҳам инсон, унинг ҳақ-ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари ётади.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси томонидан 2009 йил 20 августда қабул қилинган, Олий Мажлис Сенатининг 2009 йил 4 декабрдаги йигирманчи алпи мажлисида маъқулланган "Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг 329-моддасига ўзгариш киритиш тўғрисида"ги Қонун ҳам жамият ва давлат ҳаётида муҳим аҳамият касб этадиган қонуналардан биридир. Ушбу қонун 2009 йил 21 декабрда матбуотда эълон қилинди ва шу кундан эътиборан кучга кирди.

Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг 321-моддасида суриштирувчи, терговчи, прокурор ва суд жиноят содир этилганлиги тўғрисидаги сабаб ва асослар мавжуд бўлган барча ҳолларда жиноят ишнинг қўзғатиши шарт экани белгилаб берилган. Шунингдек, ЖПКнинг 322-328-моддаларида жиноят

# Қонунчиликдаги янгиликлар

Ш.РАҲИМОВ,  
Чиноз туман прокурори

ишнинг қўзғатишга оид нормаилар акс эттирилган.

Шу ўрнида жиноят иши қандай асосларга кўра қўзғатилади, унга нималар сабаб бўлади деган савол туғилади? Мазкур саволларга ЖПКнинг 322-моддасида санаб ўтилган, иш қўзғатишнинг сабаб ва асосларини келтирган ҳолда жавоб топиш мумкин. Ушбу норма талабига кўра:

шахснинг аризалари;  
корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, жамоат бирлашмалари ва мансабдор шахслар берган хабарлар;

оммавий ахборот воситалари берган хабарлар;  
жиноят содир этилганлигини кўрсатувчи маълумотлар ва ишларни суриштирув органи, суриштирувчи, терговчи, прокурор ёки суднинг бевосита ўзи аниқлаши;

айбини бўйинига олиш ҳақидаги ариза жиноят ишнинг қўзғатиш учун сабаб бўлади. Умумий қилиб айтганда, жиноят белгилари ёки аломатлари мавжудлигини кўрсатувчи маълумотлар жиноят ишнинг қўзғатиш учун асос бўлади.

Шуниси алоҳида эътиборга моликки, жиноятта оид ҳар қандай ариза, хабар ёки бошқа маълумотлар Жиноят-процессуал кодексининг 329-моддасида кўрсатилган тартиб ва муддатларда кўриб чиқилади. Бунинг учун мазкур нормадаги муқаддатларга қатъий риоя қилишга тўғри келади.

"Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг 329-моддасига ўзгариш киритиш тўғрисида"ги Қонун қабул қилинганда қадар ЖПКнинг 329-моддаси биринчи қисмига мувофиқ, жиноятта оид аризалар, хабарлар ва бошқа маълумотлар рўйхатга олиними ва уч суткадан кечиктирилмасдан, агар жиноят иши қўзғатиш учун сабаб қонунийлигини ва асослар етарли эканлигини бевосита ёки суриштирув органи ариза билан тегишчан зарурати бўлган тақдирда, ўн суткадан кечиктирилмасдан кўриб чиқиши белгиланган эди.

Аммо ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар фаолияти билан боғлиқ амалиётда тулган тажриба ЖПКнинг 329-моддасини янги мазмун билан тўлдирди баён этишни тақозо этди. Бош прокуратура томонидан мазкур масала юзасидан амалга оширилган таҳлиллар натижасида 2008 йил давомидан прокуратура ва ички ишлар органлари томонидан кўриб чиқилган 115 мингта жиноятта оид аризалар, хабарлар ёки бошқа маълумотлардан 5,4

мингтаси (4,8 фоизи) қонун билан белгиланган ўн кунлик муддатни бузган ҳолда ҳал қилинганлиги аниқланган.

Терговдидеги текширувда муқаддатларнинг бузилишига кўп ҳажмли, масалан, ҳодиса жойини кўздан кечириш, узоқ ҳудудларда яшайдиган шахслардан тушунтириш олиш, комплекс ва комиссиявий экспертизалар, ҳужжатли тафтиш ўтказиш ҳолатлари сабаб бўлаётганлиги аниқланган.

Шунингдек, терговдидеги текширув муқаддатининг бузилишидаги муҳим сабаблардан яна бири кўп муддат талаб қиладиган экспертизалар бўлиб, аксарият ҳолларда, яъни 4,3 мингта ёки 80 фоиз материаллар юзасидан бир ойлик муддатни талаб қиладиган суд экспертизалари ўтказишга тўғри келган.

ЖПКнинг 329-моддасини янги таҳрирда қабул қилиш билан жиноятта оид аризалар, хабарлар ёки маълумотларни кўриб чиқишнинг уч кунлик муддатидан воз кечилди, бундан буён жиноятта оид ариза, хабар ёки бошқа маълумотлар ўн кунлик муддатда кўриб чиқилади ёки алоҳида ҳолларда бу муддат прокурор томонидан бир ойгача узайтирилади, деб белгиланди.

Қонун билан янги таҳрирда

баён этилган ЖПКнинг 329-моддаси янги учинчи қисм билан тўлдирилди. Унга кўра, суриштирув ёки тергов амалиётида алоҳида ҳолларда, яъни терговга қадар текширув муддати қўйилган ҳолатлардан бири мавжуд бўлган тақдирда:

1) ўтказиш учун кўп вақт талаб қиладиган экспертиза, хизмат текшируви, ҳужжатли тафтиш ёки бошқа текширув тайинланган бўлса;

2) олис жойларда бўлган ёки қаққирғува биноан ҳозир бўлишдан бўйин товлаётган шахслардан тушунтиришлар талаб қилиб олиш зарур бўлса;

3) янги ҳолатлар аниқланиб, уларни қўшимча тарзда текширилмасдан туриб қарор қабул қилишнинг имкони бўлмаса, суриштирувчи ёки терговчининг асосланган қарорига кўра прокурор томонидан бир ойгача узайтирилиши мумкин.

Бундай тажриба, яъни алоҳида ҳолларда жиноятта оид хабарларни кўриб чиқиш муддати прокурор томонидан бир ойгача узайтирилиши мумкинлиги қатор давлатларнинг, жумладан, Россия Федерацияси, Беларусь Республикасининг ЖПКда кузатилади.

Хулоса ўрнида шунга айтиш мумкинки, мазкур Қонуннинг қабул қилинганлиги суд-ҳуқуқ тизимини ислоҳ этишдаги яна бир муҳим масаланинг ечимини топишга кўмаклашди. Шунингдек, жиноят ишнинг юриштиришга маъсуд бўлган давлат органларидаги мансабдор шахслар томонидан жиноят процессида қонунийлик принциплари қатъий риоя этилишига мустақам асос бўлиб хизмат қилади.

# Интеллектуал мулк объектлари

М.АБДУСАЛОВА,  
М.ЮСУПОВА,

2-Тошкент Юридик коллежи ўқитувчилари

"Интеллектуал" лотинча сўздан олинган бўлиб, ақл маъносини билдиради. Интеллектуал мулк асосида ақлий меҳнат натижасидаги ҳуқуқий муносабатлар ётибди. Интеллектуал мулк объектлари моддий кўринишда эмас, балки гоя, билим, ахборот шаклида намоён бўлади. Интеллектуал мулк объектлари жумласига Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 1031-моддасига биноан қўйиладиган кирала:

1. Интеллектуал фаолият натижалари, яъни фан, адабиёт ва санъат асарлари, у ёки бу эшиттириш ташкилотларининг ижролари, фонограммалари ва эшиттиришлари, ихтиролар, ЭҲМ учун дастурлар ва маълумотлар базалари, селекция ютуқлари, ишлаб чиқариш сирлари (ноухау), саноят намуналари, фойдали моделлар ва бошқалар;

2. Фуқаролик муомаласи иштирокчиларининг, товарлар, ишлар ва хизматларнинг ҳусусий аломатларини акс эттирувчи воситалар: уларга - фирма номлари, товар белгилари (хизмат кўрсатиш белгилари), товар чиқарилган жой номи;

3. Фуқаролик кодексига ёки бошқа қонуналарда назарда тутилган ҳолларда интеллектуал фаолиятнинг бошқа натижалари ҳамда фуқаролик муомаласи иштирокчиларининг, товарлар ва хизматларнинг ҳусусий аломатларини акс эттирувчи воситалар ҳам интеллектуал мулк объектлари сирасига кирала.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 1032-моддасида белгиланган

нидек, интеллектуал мулк объектлари давлат қонунари билан ҳуқуқий муҳофаза қилинади. Ҳуқуқий муҳофазани ваколатли давлат органлари - Ўзбекистон Республикаси фан ва техника давлат қўмитаси, патент идораси ва бошқа тегишли органлар амалга оширади.

Интеллектуал фаолият натижаларининг муаллифлари ана шу натижаларга нисбатан шахсий номулкий ва мулкий ҳуқуқларга эга бўладилар.

Шахсий номулкий ҳуқуқ муаллифнинг асари, иход этган нарсаи дахлсизлигини ва у муаллифгагина тегишли эканлигини билдиради. Муаллиф, интеллектуал мулк эгаси шу билан бир қаторда мулкий ҳуқуқларга ҳам эга. Муаллиф ўзи юритган интеллектуал фаолияти натижасидан ўзи фойдаланиши, бошқаларга ҳақ эвазига фойдаланишга бериш ёки ҳақ эвазига фойдаланиш учун ружхат бериш ёхуд ҳақ эвазига бу натижага нисбатан ҳуқуқларни бошқаларга ўтказиш имкониятларига эга.

Интеллектуал мулк объектларига нисбатан шахсий номулкий ҳуқуқлар муддатсиз амал қилади. Қонунда назарда тутилган ҳолларда интеллектуал мулк объектларига нисбатан мулк ҳуқуқининг амал қилиши ундан муайян вақт мобайнида фойдаланилмаслиги оқибатида бекор қилиниши мумкин. (Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 1039-моддаси).

Лицензия шартномаси бўйича интел-

лектуал фаолият натижасига ёки ҳусусий аломатларини акс эттирувчи воситага нисбатан мулк ҳуқуққа эга бўлган тараф (лицензиар) бошқа тарафга (лицензиатга) тегишли интеллектуал мулк объектдан фойдаланишга ружхатнома бериши мумкин.

Лицензия шартномаси пуллик ҳисобланади. Лицензия шартномасида лицензиатга қўйиладиган бериш назарда тутилиши мумкин: интеллектуал мулк объектдан, лицензиарнинг ундан фойдаланиш ҳуқуқи ва бошқа шахсларга лицензия бериш ҳуқуқи сақланиб қолган ҳолда (оддий номулк лицензия) фойдаланиш ҳуқуқини; интеллектуал мулк объектдан, лицензиарнинг ундан фойдаланиш ҳуқуқи сақланиб қолган ҳолда, бироқ бошқа шахсларга лицензияни бериш ҳуқуқисиз (мулк лицензия) фойдаланиш ҳуқуқини; қонунда йўл қўйиладиган бошқа турдаги лицензияларни. Агар лицензия шартномасида бошқача тартиб назарда тутилмаган бўлса, лицензия оддий (номулк) деб ҳисобланади. (Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 1036-моддаси).

Мамакатимиз интеллектуал мулкни ҳимоя қилиш юзасидан бир қатор халқаро ташкилотлар ва конвенцияларга аъзо бўлган. Бутунжаҳон Интеллектуал Мулк Ташкилоти (БИМТ), Берн Конвенцияси ана шулар жумласидандир.

Бутунжаҳон Интеллектуал Мулк Ташкилоти (ВОИС) халқаро ташкилот бўлиб,

инсон ақл-заковатининг маҳсули бўлган асарлардан фойдаланишни ва муҳофаза-анини рағбатлантиришга қаққиради. Ушбу асарлар интеллектуал мулк ҳисобланиб, фан ва техника чегараларини янада кенгайтиради ва санъат дунёсини бойити. ВОИС ўзининг фаолияти туфайли жамият ҳаётини янада яхшилашда ва унинг энг яхши манфаатларидан фойдаланишда ҳамда миллат бойлигини яратишда муҳим роль ўйнайди.

Интеллектуал мулкнинг мазмуну ўсиб бориши билан ташкилотнинг шакл ва тузилиши ўзгарди. Бирлашган Миллатлар Ташкилотига ва бошқа халқаро ташкилотларга яқинроқ бўлиш мақсадида, 1960 йилда БИРПИ Берндан улар жойлашган Женева шахрига кўчиб ўтди. 10 йилдан сўнг Бутунжаҳон Интеллектуал Мулк Ташкилотини тасъис қилувчи Конвенциянинг кучга кириши муносабати билан БИРПИ ВОИСга айлантирилди, тизим ва маъмурий ислоҳотлар даврини ўтаб, аъзо мамлакатларнинг тегишли қотибяти ташкил қилинган. Интеллектуал мулк масалаларини маъмурий бошқариш амалга оширилди. БМТга аъзо давлатлар томонидан тан олинган йўлланма (мандат) билан 1974 йилда ВОИС Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг махсус мақомини олган.

Инсон ақл-заковати маҳсули муҳофазасини амалга оширишга интилиш, 117 йилдан бери Ташкилот ва унинг ўрнида олдин фаолият кўрсатган ташкилотнинг ишнинг яхшилаб келмоқда. Лексин шу йиллар ичиде ҳимоя қилиш ҳажми ва кўрсатилган хизматлар тури анча кенгайган. Халқаро интеллектуал мулк ҳуқуқининг ривожланиши ВОИС фаолиятида интеллектуал мулкни ҳимоя қилишга имкон яратди. Бунда халқаро норма ва стандартларнинг ривожланиши ва қўлланилиши асосий роль ўйнайди. Ҳозирги кунда ташкилот 11 та шартноманинг маъмурий функцияларини амалга оширади, ушбу шартномаларни имзолаган давлатлар уларнинг муҳофазаси учун белгиланган халқаро даражада ўрнатилган ҳуқуқий ва умумий стандартларга риоя қиладилар ва уларни ўз ҳудудларида қўлайдилар.

# Сўнгги пушаймон

Тақдир экан, улар ўз юрларида эмас, олис Россиянинг Иркутск шаҳрида танишишди. "Ухшатмасдан учратмас" деганларидек, бу пайтда Моҳиранинг аввалги турмушидан икки нафар фарзанди бўлиб, Комил (исм-фамилиялар ўзгартрилди) эса бир рус аёлни қўлида ушлади. Шундай қилиб, кондитер фабрикасида ишловчи аёл билан қўрилишда гишт терувчи йигит кўп ўтмай, бирга яшай бошлади. Моҳира ҳомилдор бўлгач, уйига қайтиб келди. Ўғли туғилиб, уч-тўрт ойлик бўлгач, яна Комилнинг ёнига йўл олди. Гоҳда уйларига келиб-кейтиб туришларини ҳисобга олмаганда, асосан Россияда ишлаб, яшай юришди. Албатта, ёш болалари бўлгани сабабли Моҳира Комилга нисбатан уйда кўпроқ бўларди.

Шундай кунларнинг бирида Моҳира Руслан исмли йигит билан танишиб қолди. Аввалига кўча-кўйда учрашиб туришди. Кейинчалик эса, Руслан унингга келадиган ҳам бўлди. У ташрифини қанчалик махфий тутмасин, бир гал Моҳиранинг катта ўғлига дуч келди...

Бола бола-да, Комил Россиядан келганда унга Руслан ҳақида гапириб берди. Комил дарҳол Моҳирани саволга тутди. Аммо у сир бой бермади. Аксинча, ўғли Руслан деб телевизорда чиқадиган россиялик Руслан исмли йигитни назарда тутатганини, воқеани хаспўшлашга уришди. Комил Россияга келган навбатдаги сафаридан қийин Моҳирани яна қистовдан олди. Бу гал Моҳира ҳеч нарсани яшириб ўтормади. Комилнинг нафақат Чирчиқда, балки Россияда ҳам иккита хотини борлигини, уларнинг суратини қўл телефонида сақлаб юришини айтиб, у билан ажрашмоқчи эканлигини айтди. Табиийки, бу янгиликдан Комилнинг фиғони фалакка чиқди. Илгари ора-сара бўлиб турадиган жанжаллар энди кунора авжга чиқа бошлади. Комил аламини ичкиликдан олиб, маст бўлиб

келганда Моҳирани уришга олатланди. Ана шундай жанжаллар туфайли Моҳира уч-тўрт марта онасиникига кетиб ҳам қолди.

Бир гал онасиникида яшаётганида Комил унга кўнгирик қилиб, боласини беришни талаб қила бошлади. Унинг таҳдидидан қўрққан Моҳира кенжасини Комилга бериб юборди. Бироқ Оралдан уч кун ўтгач, Чирчиқ шаҳрида яшовчи онаси кўнгирик қилиб, кўёви боласини ташлаб кетганини билдириди. Моҳира шу заҳоти опасининг уйига бориб, ўғлини олиб кетди. Шу кунгича Комил унга кўнгирик қилиб, болани нима учун олиб кетганини сўради ва гап орасида яқинларини ўлдириб, сени бир умр қийнабди юришининг кўраман, деб қистириб ҳам ўтди. Агар ўшанда Моҳира бу гапларнинг шунчаки пўписалигини билганда...

Уйда бир ўзи ўтиравериб сикилиб кетган Комил тушликка яқин кўчага чиқди. Бироз айлангач, бирўйла уч пиёла ароқни симириб, сени бир умр қийнабди юришининг кўраман, деб қистириб ҳам ўтди. Агар ўшанда Моҳира бу гапларнинг шунчаки пўписалигини билганда...

— Опа, Моҳи сизникидами?  
— Ҳа кўёбола, сизимдингизга? Моҳира йўқ эди-ку!

— Нимага ёлгон гапирасиз? Биламан, хотинингизникида. Тез чақириб беринг.

— Нега ёлгон гапирман. Моҳира ҳозир уйда йўқ. Кенжаси билан бозорга чиқиб кетган эди.

— Яхши...  
Комил узок ўйлаб ўтирмай, ўша ёққа йўл олди.

Уша кунни Моҳиранинг эридан қочиб онасиникида яшай юргани

га энди уч кунча бўлган эди. Эрталаб онасининг қистови билан болаларини олиб, опасиникига келди. Соат ўн бирларда кенжаси билан яқин жойдаги бозорчага бориб, ул-бул харид қилиб, ортига қайтди. Опасининг уйига яқин жойга келганда тўсатдан олдида пайдо бўлган Комилни кўриб, аввалига қўрқиб кетди. Салом-алик қилар экан, унинг яхшигина маст эканлигини сезиб қолди.

— Моҳи, шунча арабалаб юрганнинг етар. Бўлди энди. Уйга кетамиз.

— Йўқ.  
— Нима йўқ? Юр дедим сенга!  
— Яна ичиб келиб урасизми? Мана, ҳозир ҳам кайфингиз бор. Мен тинч қўйинг. Сиз билан ҳеч қарга бормайман.

— Ростдан бормайсанми? Яхшилаб ўйлаб кўр...

— Йўқ дедим-ку сизга. Энди сиз билан ишайман.

Хотинидан рад жавобини эшитган Комилнинг жаҳли чиқа бошлади. Хотинининг қўлидан ушлаб, ўшқирди:

— Шу охири гапингми?  
— Ҳа...

Уларнинг овози баландроқ чиқди шеклиди, подъезд олдида ўтирган Моҳиранинг онаси сергак торди. Қараса, сап нарироққа қиз билан кўёви гап талашиб туришибди. Она шоша-пиша уларга яқинлашди:

— Ҳа, кўёв, ўзинг қизимни уйдан ҳайлаб юбориб, энди яна олиб кетмоқчимисан?

— Бу менинг ишим. Хоҳласам олиб кетаман, хоҳласам... Э-й, нимага сенлар билан ҳисоблашин керак-а? Мен билан ўйнашмаларинг. Тушунарлими?

**Бахтиёр УСМОНАЛИЕВ,**  
Тошкент вилоят прокуратураси  
бўлим бошлиғи

— Бўпти. Ундай бўлса, юр уйини олдидаги стулга ўтириб, гаплашиб оламиз.

— Йўқ. Катта қизингни уйига кириб гаплашамиз. Мен сенларга кўрсатиб қўяман ҳали...

Она қараса, кўёвининг авзойи ростдан ҳам бузуқ. Олдини олмас, бир балони бошлайдиган. Шунинг учун ёнида турган неварасини уйга жўнатди:

— Бор болам. Уйга кириб холангга айт, эшикни қулфлаб қўйс.

Шу пайтгача катталар нимани талашиб-тортишаётганини аңлаб етмаётган болакай, бувисининг гапи билан уйга югурди. Комил қайнонаси билан хотинини ўз ҳолига ташлаб, унга эргашди. У ичкарига кирган заҳоти, узини ошхонага урди. Олдида чиққан хотинининг жияни Фарҳодни туртиб юбориб, стодаги пичоқни олди-да, унга ташлади. Аммо Фарҳод эччиллик қилиб, қочшга улгурди. Бундан тутаклиб кетган Комил кўшни хонага йўналар экан, у ердан бақирганча чиқиб келатган қайнонасини кўриб қолди. Бундан кейинги ишлар шу даражада тез содир бўлдики, Комил аввалига нима бўлганини билмай ҳам қолди. Ўзига келиб қараса, аёл ерда қонига беланиб ётибди, ўзининг қўлида эса пичоқ...

Айнан шу пайтда остонада Моҳира кўринди. Оч қоринга ичилган ароқ ҳали ўз таъсирини йўқотмаган экан. Комил ҳозирги

на бировнинг жонига қасд қилганини ҳам унутиб, уни итариб юборди. Моҳира йиқилаётган, қўшининг эшигига урилиб кетди-да, уни очиб юборди. Комил гандираклаганча унинг тепасига келди:

— Ҳа, энди хурсандмисан? Мана, онаг ўлди. Шунга хоҳланганимдинг-а?

У шундай деб, қўлидаги пичоқ билан Моҳирани ура бошлади. Аёлининг бахти бор экан. Қий-чўни эшитиб, чиқиб келган кўшни Комилни туртиб, ташқарига чиқариб юборди-да, эшикни қулфламоқчи бўлди. Аммо Комил елкаси билан уриб, қулфни узиб юборди. Ичкарига киргач, энди кўшнига ўлағайлаб бошлади. Бу сафар кўшнига хотини ҳам ёрдамга келди ва улар икковлашиб Комилни яна чиқариб юбордиши. Ташқарига чиқиб қараса, рўпарасида невараларни етаклаганча қайнона келаяпти. У бор оғиз ҳам гапирмай, қайнонасига яқинлашди ва пичоқ урди. Шўрлик аёл набираларини бир четга олишга улгурди, холос. Боши айланиб, кўнгли беҳузур бўлатганини сезиб, секингина ўша ердаги ўриндиққа ўтирди. Шу заҳоти кўёвининг овози эшитилди: Ҳозир биттангни ўлдирдим. Қолганларингни ҳам ўлдирман...

Кўп ўтмай етиб келган шифокорлар Моҳира билан онасини касалхонага олиб кетишди. Милция ходимлари эса Комилнинг қўлига кишан уришди. Қоғазнинг Моҳиранинг опасига энди ёрдам бериб бўлмас эди.

Бунга қарангки, суд жараёнида Комил Мансуров нафақат хотини ва унинг яқинлари жонига тажовуз қилганини, балки бўлиб ўтган воқеаларни умуман эслаб олмаслигини, бунинг устига маст бўлганлигини ҳам айтиб, мардан кечирим сўради. Аммо биламизки, жазо қонунчилигида мастлик жазони енгаллаштирувчи эмас, оғирлаштирувчи ҳолат саналади.

Туғишган опаси уни кечирмади. "Бир ўлимдан қолдим. Шунча қилган яхшиликларим эвазига жонимга қасд қилди. Ҳзим-ку майли, сал бўлмаса ўлимдан айрилиб қолардим. Менинг бунақа онкўр укам йўқ!"

Қилмишидан афсус-надомат чекиб ўтиргандай туюлган, опасидан кечирим сўраган судланувчининг кўзларида тагин қаҳру ғазаб учкунлади. "Сен ҳаром-харишга юрмаганингда шу балога йўлиқмасдинг", — деди темир қафас ичида тик туриб. "Индамай қўйиб берсам, хотинимни ҳам итлоқларингга қўшиб берадиринг!"

Суд Шамшод Аҳатовни (исм-фамилиялари ўзгартрилди) узок мулдатта озодликдан маҳрум қилди. Зеро, не сабабдан бўлмасин, бировнинг жонига қасд қилиш оғир жиноятлар сирасига кирди. Бировнинг устидан ўзича ҳукм чиқаришга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ. Шамшод бунга яхши биларди. Билиб туриб оғир жиноятни содир этди.

Йигирма олти ёшида у ҳаётнинг тотли лаҳзаларидан баҳра олиш билан бирга аччиқ-чучуқларини ҳам тотиб кўришга улгурди. Онаси уйлантириб қўймоқчи бўлиб келин ахтара бошлаганида, "Яхши кўрагим бор", — дея шаштини қайтарди. Моҳиранинг хонадонига совчиликка юборди. Бироқ Ҳанифа холага бўлажак келин ҳам, қайнона ҳам ёқинқирамади. "Кўпайсин билан қўда-анда бўлганимдан кўра ўлганим яхши", — дея тўнини терс кийди.

— Шундан бошқасига уйланмайман! — Шамшод ҳам оёғини тираб олди.

— Бор нима қилсанг қил, аммо уйимга киритмайман!

Йигит икки ўт орасида қовурилди-ю, билганидан қолмади. Ниҳоқ тўйларини қайнонаси Кўпайсинхон Толипова қилиб берганида, ёмон мулзам бўлди. Фурурини аранг жийовлаб, қайнонанинг уйига ичкўв бўлиб кийди. Ота жойи бўла туриб, қайнонасининг уйда қандай яшайди? Кишлоқда қандай бош кўтариб юради! — Фарғонадан уй топдим, — деди Моҳигулга, — кўчиб борамиз.

Лекин шаҳарда иши ҳадеганда юришарвермади. Доимий бир ишга ўрнаша олмади. Еб-ичишдан орттириб, ижара ҳаққини

## Меҳр ўрнини эгаллаган қаҳр

Садирали МИРЗОКАРИМОВ,  
Фарғона шаҳар прокуратураси терговчиси

вақтида тўламади. Хонадон эгаси кўчага чиқариб қўйгач, эру хотининг шаҳарма-шаҳар дарбалар кезишлари бошланди. Омад кетидан қувиб, Қувасой, Кўқон, Тошкент шаҳарларида вақтинча бошпана топиб, амал-тақат кун кечирди. Омад тутқич беравермади. Шамшод рафिकासи билан Фарғонага қайтди. Ижарама-ижара кўчиб юрганга катта опаси Оминахон жонига оро киргандай бўлди.

— Майли, биронта уй олгунча, меиникида тураверинглар!

Шу тариқа Шамшод Моҳигулга билан Фарғона шаҳри, Улутбек кўчасидан кўпқаватли уйнинг опасига тегишли хонадонда бошпана топди.

— Бир хонали тор уй, балқонда ётиб-тулардик, — деди Шамшод дастлабки терговда, — эрталаб чиқиб кетиб, кеч қайтардим. Дуч келган ишни қилиб, егулик то-

пиб келардим. Бир кунни кечқурун қайтаётсам, Моҳигулга кўчада юрибди.

— Бемаҳалда нима юриш, — жаҳлим чиқди.

— Опангиздан сўранг, — деди у йилдамсираб.

Уйга кирсам, ваннахонадан бир нотаниш одам чиқаяпти. "Эскича никоҳ ўқитиб олганимиз", — деб опам шаштимдан туширмаганида, бурда-бурда қилиб ташлардим...

Шамшод хонадонга кундуз кунлари бошқа бегона йигитлар ҳам келиб кетаётганларини сезиб юборди. Бир кунни атайлаб туш пайти бозордан қайтди. Моҳигулга йўқ, онасиникига кетибди. Уйда Омина опаси ва афтидан суюқоёқ аёл икки нафар ёш йигитлар билан қақчақлашиб ўтиришибди.

— Юр кўчага! — Шамшод биттасининг ёқасидан олди. Аёллар чўғур-чўғур қилиб



ажратиб қўйишди. "Меҳмонлар" даф бўлгач, Оминахон хонадонни бонига кўтарди. Шушу ҳар кунни чиқиб кет, — дея ҳайдайверди.

5 сентябрь кунни кечқурун Оминахон онасига телефон қилди.

— Ҳовлига бориб туришин, — дея жавради. Афтидан онаси уйимга киритмайман, деди шеклиди. Оминахон Шамшодни ер билан битта қилиб ташлади.

— Қачонгача менинг бўйнимда ўтираман, хотинчалиш!

Болахонадор сўқиниши Шамшоднинг кўксини пичоқсиз тилди. Ухлай олмади. "Шартта бўғизласа... Усти-бошига қон сачрайди, қон юқи кийимлари билан узоққа боролмайди. Агар пичоқни калтакка маҳкам боғлаб санчиб-санчиб олга, қон тегмайди. Моҳигулларнинг уйига кетиб юборди. Кечадан бери шу ердан, деб ишонтиради ҳамгани". 6 сентябрь кунни саҳар соат бешда Шамшод калтакнинг учига боғланган пичоқни ухлаб ётган опасининг қорнига санчи. Отриқдан уйғониб тураётганида, ўнг кўкрагини тилиб юборди. Доллагагина сочқини оғизга босиб, бўйни, кўкраги, сонларини пичоқда тилиб ташлади. Уйғониб кетган ўн беш яшар жияни онасини ажратиб олмоқчи бўлди. Пичоқ унинг ўнг кўкрагига санчилди. Ўғлига ҳамла қилган Шамшоднинг қўлидан қутилиб чиққан Оминахон "ўлдириб қўяди, ёрдам беринглар!" дея чинқирди кўчада. Шамшод уйдан қочиб кетди. Катта қўлша маршрут-ли таксига ўтириб, Марғилонга равона бўлди.

Келаси кунни ИИБ ходимлари уни Охунбобоев туманидаги қайнонасининг ҳовлисида ҳибсга олишди. Дастлабки терговдаги каби суд мажлисида Шамшод Аҳатов айбига иқроқ бўлди. Оиласи билан ота ҳовлисида сиймаганида бошпана берган опасининг суюқоёқлиги, беҳад сўзлар билан ҳақорат қилганига чидамасдан қасдан ўлдирмоқчи бўлгани, бироқ кўни-қўшинлар кириб келишидан чўчиб, жиний қўлмишини охирига етказмаганини тан олди. У қўлмишини яраш жазоланди. Меҳр ўрнини эгаллаган қаҳр қариндошларни, опа-укани юзқўрмас қилиб юборди.



# Ўзлаштирилган миллионлар, тўланмаган солиқлар

Ўшанда 2007 йилнинг апрели эди. Шерзод Усмоновни сўраб келган таниши С.Хасанходжаев фирма очгани-ю агар рози бўлса, бош ҳисобчиликни унга топширмоқчилигини айтиб қолади. Содир этган қилмиши учун ахлоқ тузатиш ишлари жазосини ўтаб юрган Ш.Усмоновнинг кутилмаган таклифдан боши осмонга етди.

У илгари ҳам анча-мунча жойларда ишлаган, аммо нафсига эрк берганиданми, ишларининг "миси чиқиб" қолаверган ва 34 ёшигача уч марта судланиб, жазо ўтаб чиқишга улгурган эди. Шунинг учун бўлса керак, таниши қанақа иш таклиф қилаётгани-ю, келажака уни яна нималар қутиб турганини суриштириб ўғирмади. Ахир, МЧЖ шаклидаги хорижий корхона бўлса, пул айланмиши ҳам ёмон бўлмайди, демакки, бош ҳисобчининг чўмичига ҳам нимадир илинмай қолмайди.

Хуллас, Ш.Усмонов "Mir Teks Dolina" МЧЖ шаклидаги хорижий корхона бош ҳисобчиси лавозимида иш бошлади. Аслини олганда, унинг бу вазифани зиммасига олиши хорижий корхона раҳбари С.Хасанходжаев ва тергов давомида шахси аниқланмаган "Акмал" исмли "ишбилармон" томонидан тузилган жиний рижанинг бир қисми эди.

Маълумки, бош ҳисобчилик анчагина масъулиятли иш. Аммо масъулиятни унутган Ш.Усмонов жиний шериклари билан тил бириктирган ҳолда мансаб мав-

қеини сунистеъмол қилиш, ўзлаштириш ва талон-торож қилиш, жуда кўп миқдорда солиқ ва бошқа тўловларни тўлашдан бўйин товлаш, савдо қоидаларини бузиш, ҳужжатларни сохталаштиришга киришиб кетди.

Жумладан, 2007 йилнинг 16 апрелида "Mir Teks Dolina" МЧЖ шаклидаги хорижий корхона раҳбари С.Хасанходжаев ва "Mikros Test" ЁАЖ брокери ўртасида 5 млрд. 200 млн. сўмлик брезент маҳсулотини "Mir Teks Dolina" МЧЖ шаклидаги хорижий корхона орқали сотиш ҳақида шартнома-топшириқ тузилган. Орадан икки кун ўтиб, "Ўзпахтасаноат" АЖ Республика марказий таъминот базаси брокери ва сотувчи "Mir Teks Dolina" МЧЖ шаклидаги хорижий корхона брокери ўртасида юқорида келтирилган сумма миқдоридagi брезент маҳсулотини сотиб олиш ҳақида биржа шартномаси тузилди.

Шундан сўнг "Mir Teks Dolina" ҳисоб рақамига миллионлаб сўм маблағлар оқиб кела бошлади: "Ўзпахтасаноат" АЖнинг таъминот базаси томонидан корхона ҳисоб рақамига 2007 йилнинг май ойидан ноябрь ойигача жами 1 млрд. 976 млн. сўм пул бўлиб-бўлиб ўтказилган. Аммо "Mir Teks Dolina" томонидан шартнома шартлари тўлиқ бажарилмайдиган "Ўзпахтасаноат" АЖга 1 млрд. 976 млн. сўмлик маҳсулот ўрнига 1 млрд. 924 млн. сўмлик брезент етказиб берилди. Қолган 52

млн. сўм эса Ш.Усмонов, С.Хасанходжаев ва "Акмал" исмли шахс томонидан ўзлаштириб юборилган. Аммо бундай "уйин"лардан бехабар қолган "Ўзпахтасаноат" АЖ марказий таъминот базаси томонидан "Mir Teks Dolina" ҳисоб рақамига яна 468 млн. сўм пул ўтказилган эди. Бундан "унумли" фойдаланган Ш.Усмонов билан С.Хасанходжаевлар корхона ҳисоб рақамидagi бир янми млрд. сўмга яқин пулларни "Soft Iron Tehno" МЧЖ раҳбари О.Плотников билан жиний тил бириктириб, сохта ҳужжатлар тузиш орқали нақдлаштириб олишган.

Афсуски, улар бу қингир ишлари билан ҳам чекланиб қолишмаган. Дастлабки тергов давомида бош ҳисобчи Ш.Усмонов, корхона раҳбари С.Хасанходжаев ва "Акмал" исмли номтаълим шахс ўзaro жиний тил бириктирган ҳолда солиқ идораларига сохта ҳисоботлар топшириш орқали 122 млн. 200 минг сўмлик солиқларни тўлашдан бўйин товлаб келгани фош этилди.

Ш.Усмоновнинг бу сафар ҳам "омади чопмади". Бошқа ҳамтовоқлари қаторида у ҳам суд ҳукми билан тегишли жазосини олди. Эҳтимом, у тўртинчи бор жазо ўтаб чиққач, ўзи учун тўғри ҳулоса чиқариб олар.

## Фош бўлган ўғирлик

Жиноятнинг катта-кичиги бўлмайди. У ўз номи билан жиноят. Ҳар қандай қилмишга яраша жазо муқаррар.

Ҳусанали ҚУРБОНОВ,  
Чорток тумани прокурори  
катта ёрдамчиси

Афсуски, айрим ҳолларда Аўсмирларнинг билиб-билмай қилган жиноятларини катталар хаспўшланиши. Бундан кимдир ўзига тўғри ҳулоса чиқариб, тўғри йўлга тушиб олса, баъзан акс таъсир қилади. Яъни айрим калтабин ёшлар "барибир кечиринди", деган ҳаёлда қайта ва қайта жиноят кўчасига киришади. Билишмайдики, бу йўлнинг охири фақат хатардан иборатлигини.

Чортоқлик Рустам Имомов ҳамда Музаффар Бувамирзаев ҳам муқаддам жиноят содир этиб, бир неча марта жиний жавобгарликка тортилган бўлсалар-да, маҳалла-қўй, қариндош-уруғлар уларнинг юриш-туришидан бохабар бўлишни унутишди. Оқибатда, икки ўсимир яна ўғирликка қўл урди.

— Турсунхўжа ақанинг фермер хўжалигида курка товуқлари бор, — деди бир кун Рустам Музаффарга, — уларни ўғирлаб, сотиб юборамиз. Пулни эса бўлишиб оламиз...

— Майли-ю... Уларни иккамиз кўтариб кела олмаيمиз, — иккиланди Музаффар, — бирор машинада олиб келмаса бўлмас...

— Муҳаммадхўжа билан гап-лашасан-чи, — Рустам бироз ўйлаб тургач, хасбига келган фикрдан қувониб кетди, — анчалдан бўён пули йўқлигидан шикоят қилаётгани...

Улар биргалликда ҳамқишлоқлари Муҳаммадхўжа Машариповни йўқлаб боришди.

— Бир жойда товуқ бор, Музаффар билан уни ўғирлаб чиқамиз, — Рустам унга ҳам тушунтиришга киришди. — Сен машинангга бориб, кўчада пойлаб турсан бўлгани. Эртага уларни Уйчидаги Ерқўрғон ҳайвон бозорига олиб бориб, сотиб юборамиз. Ҳозир уйингга кириб қоп ва машинангни олиб чиқ...

Муҳаммадхўжа рози бўлди. У 5 дона қопни олиб машинада чиқди. Сўнгра Чортоқнинг Алихон қишлоғида яшовчи, "Али-Жаҳон-Аббос" фермер хўжалигига (раҳбари Турсунхўжа Саиднўсмонов) қарашли дала шийповни томон йўлга тушишди. Манзилга етиб боргач, левор орқали ичкарига кириб, 18 дона курка товуқларини қопларидан хайлаб олиб чиқдиши.

Улар "ўлжа"дан хурсанд бўлганларича тунда уй-уйларига тарқалишди. Эртасига тонгда эса курка товуқларини Ерқўрғон қишлоғидagi бозорга олиб бориб, ҳар бирини 10-15 минг сўмдан, жами 200 минг сўмга сотиб, пулни ўзарo бўлишиб олишди. Шу билан қилмишларидан ҳеч ким оғох бўлмаганига ишониб, ҳаёт оқимига шўнгишди. Афсуски, ҳар қандай эгрлик куни келиб фош бўлиши муқаррар.

Яқинда жиноят ишлари бўйича Янгиқўрғон тумани суди Рустам Имомов, Музаффар Бувамирзаев ҳамда Муҳаммадхўжа Машариповнинг мазкур ўғирлик жиноятини атрофлича ўрганиб қилиб, уларга жазолар қонуний жазо тайинлади.

## Шериклар

Халқимизда "Уйламай боссанг тиканни, тортадирсан жабрини" деган пурмаёно нақд бор. Шундай экан, инсон, аввало, қаламини ўйлаб босиши, акси бўлса эртага ўзи ва яқинлари бошига катта ташвиш олиб келиши ҳақида мулоҳаза қилиши лозим.

2007 йилнинг кеч кузи. Ўз автомашинасида қиракашлик қилиб юрган Зариф Авазов бозор ёнида йўловчи қутиб турганида 3 нафар йигит келиб унинг уловига ўтиришди. Улар К.Насимов, Б.Қаюмов, Б.Абдурахмоновлар эди.

— Ҳар кун шу ерда "клиент" қутиб сарғайиб ўтиравасанми? — дея Зарифга синончан нигоҳ ташлади К.Насимов.

— Тирикчиликда, озми-кўпми топиб турибман.

— Ундан кўра сафимизга қўшил. Машинангга "мол"ларни айтилган жойга элтиб берсан бўлди. Кунлик улущингни олаверсан, — давом этди гуруҳ бошлиғи К.Насимов. — Фақат ҳеч кимга гуллаб қўймасанг бўлди.

Шу тариқа тўртовлон биллашиб жиний гуруҳ тузишда ва 7 декабрь кун дастанда ишта киришиш ҳақида келишиб олишди. 8 декабрь ўтар кечаси Жиззах шаҳри Уратепалик маҳалласи О.Саиднасимов кўчасида жойлашган гўшт дўконидан ўғирланган 120 кг гўшт ва бошқа анжомлар "ўз манзили"га етказилди.

Уюшган жиний гуруҳ аъзолари дўконлардан молларни ўғирлаб, турли бозорларда пуллашар, тушган маблағ эса ўртада тақсимланар эди. 2007 йилнинг 22 декабрь ўтар кечаси 3.Нуралиев дўконидан 680000, 29 декабрь ўтар

Хуршид АЛИМАРДОНОВ,  
Фориш туман прокурори ёрдамчиси

кечаси эса Б.Урдушев дўконидан 1 миллион 140 минг сўмлик мол-мулкни ўғирлаб, янги йилни кўтаринки кайфиятда нишонлашди.

Ҳамтовоқлар учун тўеки ҳамма нарса хамирдан қил суғургандек осон эди. 2008 йилда улар "фаолият"ни яна шу тариқа давом эттириб, кўплаб дўконлардаги мол-мулкларни ўзлаштириб, сотиб юборишди.

Кейинчалик улар ўз сафларини кенгайтириш мақсадида Зарифнинг акаси Зафар Авазов, И.Шонқулов, Х.Баратов ҳамда С.Камоловларни ҳам гуруҳга жалб этишди.

Улар тўққиз ҳолатда хуеусий талбиркорларнинг 15 миллион сўмдан зиёд мол-мулкни талон-торож қилиб, зарар етказишди.

2008 йилнинг август ойида гуруҳ раҳбари К.Насимов, Б.Қаюмов, И.Шонқулов, Х.Баратов, С.Камолов, Б.Абдурахмонов ҳуқуқни муҳофиза қилиш органлари томонидан қўлга олинди. Бундан хабар топган 3.Авазов жазолан кўтулиш мақсадида Россияга қочиб кетгач, унга нисбатан қидирув эълон қилинди...

У 2009 йилнинг 9 июнь кунин Санкт-Петербург шаҳрида ушларноқ, Ўзбекистонга экстрадиция қилинди.

Жиний гуруҳнинг бошқа аъзолари қаторида 3.Авазов ҳам узоқ муддатта озодликдан маҳрум этилди.

## "Саховатпеша"лар

Фарзандларимизнинг етарли таълим олиб, келажака ҳар томонлама етук шахс бўлиб воғза етишлари йўлми бор куч-гайратимизни аямасдан ҳаракат қилиш ҳар биримизнинг инсоний бурчимиз ҳисобланади. Қолаверса, асосий Қонунимиз бўлган Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 41-моддасида ҳам "Ҳар ким билим олиш ҳуқуқига эга. Бепул умумий таълим олиш давлат томонидан кафолатланади. Мактаб ишлари давлат назоратидадир" деб белгилаб қўйилган.

Шунингдек, фарзандларимизнинг етарли даражада билим олишлари учун уларга таълим бераётган ўқитувчилар республикамизнинг барча вилоятларида очилган педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институтларида ўз малакаларини оширишлар. Бу касб эгалари ўз соҳаларининг етук билимдонлари бўлиш билан бирга, ўқувчиларига ҳар томонлама ўрнак бўлишлари ҳам шарт. Шунинг фахр билан эътироф этиш лозимки, юртимизда тахрибали, ҳалол меҳнати билан ҳам жамоасида, ҳам эл-юрт олдига ҳурмат-эътибор қозонган ўқитувчилар бисёр. Бирок...

А.Саломов педагогика соҳасига кеча қалам қўйганлардан эма. 1978 йилдан Сурхондарё вилояти педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институтида иш бошлаб, турли лавозимларда фаолият юритди. 2002 йилда эса шу даргоҳга ректор этиб тайинланди. Буларнинг барчаси тахсинга сазовор, албатта.

Аммо вақт ўтгани сайин унинг ҳам "фесъли" ўзгара бошлади. Хойнаҳой, осонлик билан даромад топиш фикри унинг миёнасини бутунлай эгаллаб олган бўлса керак. Ахир

Баҳодир ХОЛЛИЕВ,  
Сурхондарё вилоят прокурори  
бўлим терговчиси

жами 38 млн. 747 минг сўмлик маблағ ёъилиб, ўзлаштирилган. Бу "иш"да уларга хазиначи Ж.Гултурраев беминнат хизмат қилган.

Ректорнинг ходимларига ўта "мехрибон"лиги ҳам "эътирофга лойиқ" экан. Йўқса, 2007 йилнинг иккинчи ярми учун "ҳисоб-китоб" қилишга хазиначиларнинг ўрнини алмаштирармиди. Энди бош ҳисобчининг ёнидан хазиначи А.Қарамотов ўрин эгаллади. Яна аввалги "иш" такрорланди. Бу сафар "узлишли" шеклиди, бор-йўғи 4 млн. 114 минг 533 сўм билан чекланишди.

Бундай даромадли "юмуш"дан хазиначарга Ш.Бердиназоров билан 3.Иргашевлар ҳам четда турмай, қўлдан келганча «меҳнат» қилишди.

Айтмоқчи, гоҳида ўқитувчиларга моддий ёрдам кўрсатиш ҳам уларнинг ёшидан чиқмади. Масалан, ректорнинг бу ҳақида тегишли буйруғи чиқмаган бўлса-да, бош ҳисобчи Қ.Умбаровнинг "ҳиммати" тўғриси хазиначи 3.Иргашев 30 нафар ўқитувчига 5 млн. 22 минг 128 сўмни моддий ёрдам сифатида тарқатиб берди.

Оқибатда "саховатпеша"лар 164 млн. сўм миқдорига моддий зарар етказиб қўйишганини ўзлари ҳам сезмай қолишди. Ушбу жиноят ишми судда қўрилиб, айбдорларга қилмишларига яраша жазо тайинланди.

# "Асл ойна"нинг Ғуборлари

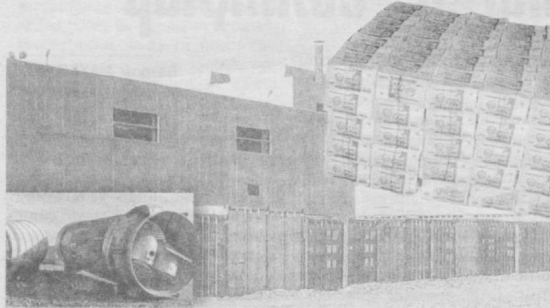
Мамлакатимизда олиб борилаётган изчил ислохотлар барча соҳаларни кенг қамраб олган. Айниқса, ҳукуватимиз томонидан бу борала қабул қилинаётган қарорлар соҳалар ривожига муҳим аҳамият касб этмоқда. Айни вақтда республика-мизда виночилик соҳасини ривожлантириш, рақобатбарлош мева-сабзавот ва вино-ароқ маҳсулотларини ишлаб чиқариш ҳажмини кенгайтириш, шунингдек, соҳанинг экспорт салоҳиятини оширишга алоҳида аҳамият берилмоқда. Шу боис 2002 йилнинг 12 августда Вазирлар Маҳкамасининг "Ўзмева-сабзавотузмасаноат-холдинг" компаниясининг ишлаб чиқариш заводини қуриш ҳақида"ги 289-сонли қарори қабул қилинди. Мазкур қарор ижросини таъминлаш мақса-да суткасига 150 тонна ишлаб чиқариладиган салоҳиятга завод қурилиши ҳам бошлаб юборилди.

Дастлаб, завод қурилиши учун 2002 йил 7 октябрда "Асл ойна" ОАЖ ва "Хайе интер-национал ГмБХ/Гласстехник Винклер энд Ко.ГмБХ" (Германия) компанияси ўртасида ҳуку-мат қарориди остида олинган Рес-публика ТИФ Миллий банки кредит маблағлари ва "Ўзмева-сабзавотузмасаноат-холдинг" ХК маблағлари ҳисобига 22,6 млн. евро миқдоридagi ишлаб чиқариш заводини қуриш заводини қуриш ҳақида"ги 289-сонли қарори қабул қилинди. Мазкур қарор ижросини таъминлаш мақса-да суткасига 150 тонна ишлаб чиқариладиган салоҳиятга завод қурилиши ҳам бошлаб юборилди.

роқ қиришди. Улар ҳатто бош пудратчи "Сифат" акциядорлик лойиҳа-қурилиш бирлашмасини қурилиш ишларидан халос қил-дилар. Шу аснода назоратларида-ги "Пўлатқурилма" ОАЖга асос-сиз алмаштириб, жинойи режа-нинг тўлиқ бажарилишига эри-шдилар. Жумладан, 2004 йил 5 майда буюртмачи "Асл ойна" ОАЖ бошқарув раиси ўринбосари К.Абдисамодов ва бош пудрат-чи "Пўлатқурилма" ОАЖ бошқа-рув раиси Е.Цай ўртасида 2 млрд. 332 млн. сўмлик қурилиш-монтаж ишларини олиб бориш юзасидан 2-сонли пудрат шартномаси ту-зилди. Шу тариқа "Пўлатқурилма" ОАЖ қурилиш-монтаж иш-лари ҳажмини тақсимлаш юзаси-дан чекланмаган имкониятга эга бўлиб, сохта ҳужжатлар орқали ажратилаётган маблағларни ўзлаштириш, ҳақиқатда бажарил-маган иш ҳажмларини ва мате-риаллар, сарф-харажатлар нарха-ларини суний равишда қиммат-лаштирган ҳолда расмийлашти-ришга киришиб кетди. "Ўлиб санг тоғ ҳам чидамайди" деганларидай, завод лойиҳасига ажратилган дастлабки маблағлар ҳам тутди.

2005 йилга келиб қурилиш ишлари вақтинча тўхтади. Президенти-мизнинг 2005 йил 20 октябрдаги "Ўзмева-сабзавотузмасаноат-холдинг" холдинг компани-яси ва "Ўспиртсаноат" акциядор-лик компанияларни тизимдаги корхоналарнинг молиявий аҳо-лини соғломлаштиришга қара-тилган чора-табирилар ҳақида"ги 204-сонли қарори қабул қилинди. Унга кўра холдинг компанияси ихтиёрида қолдирилётган акция-сиз солиғи улушини қўйиштиришда келиб тушган маблағлар ҳисоби-га қурилишни якунлаш белгилаб қўйилди.

Аммо жинойи гуруҳ қарор ижросини ҳам тўлиқ бажармай, кўрсатилган маблағларнинг бир қисминини жигилдонларига уриш-га улгуришди. Хусусан, "Кури-лиштеххизмат" ШХЖ мансабдор шахслари томонидан имзоланган рақамсиз маълумотномаларда қилинган ишларнинг тўлиқ тақ-симоти аниқ ва тўғри қилиб кўрсатилган бўлса-да, аслида эса завод қурилиш-монтаж ишлари-да ноқонуний равишда расмий-лаштирилган 45 млн. 526 минг сўм пул маблағларини қўшиб ёзганлиги аниқланди. Бу йўнда улар "Курилиштеххизмат" ШХЖ томонидан 242 млн. 730 минг сўмлик бажарилган ишларни ҳисоб-фактура орқали кўрсатган-лар. Ўз навбатида хотамтой буюр-тмачи "Асл ойна" ОАЖ раҳбари-яси ва бош пудратчи "Пўлатқу-рилма" ОАЖ мансабдорлари ба-жарилган иш ҳажмини кўздан кечиримай қабул қилиб олавера-ди. Шу зайдла улар жами 292 млн. 843 минг сўм пул маблағини тўлайдилар. Қўлайлиги ёзиш орқали тўловлар амалга оширил-гач, А.Ильхамов, К.Абдисама-



дов, А.Федоров ва "Курилиштех-хизмат" ШХЖ мансабдор шахс-лари 57 млн. 944 минг сўм пул маблағларини ўзлаштиришга ул-гурадилар.

Албатта, бу ишда жинойи гуруҳ қаттагина манфаат кўриб, аста-секин маблағларни ўзлашти-ришга муккасидан кетди. Бу гал улар "16-кўча механизациялан-ган колонна" МЧЖни жалб қилишди. Мазкур МЧЖ "Пўлат-қурилма" ОАЖ билан 20 млн. сўмлик уч томонлама шартнома тузди. Нима бўлди-ю, вақт ўтиб иш ҳажмлари кўпайганлиги рўқча қилиниб, яна 55 млн. сўмлик қўшимча шартнома ҳам тузилди. Жинойи гуруҳ МЧЖ завод қурилиш ҳудудига тўпроқ ишлари ва бошқа харажатлар учун 17 млн. 468 минг сўм пул маблағларини асоссиз равишда қўшиб тўлади. Ўз навбатида бу маблағлар ҳам ўзaro тақсимлана-верди.

"Даромад" қилиш ҳавосини олган уюшган жинойи гуруҳ бу гал уч томонлама пудрат шарт-номасини имзолашди. Бу шарт-нома буюртмачи номидан К.Аб-дисамодов, "Велизон" ҚК бош директори В.Аббосов ва бош пуд-ратчи "Пўлатқурилма" ОАЖ бош-қарув раиси Е.Цайлар ўртасида тузилди. Тузилган шартнома-да қурилатган заводнинг том қисминини таъмирлаш ишлари учун 235 млн. 497 минг сўмлик маблағ кўрсатилади. Аммо иш ҳажмларининг кўпайганлиги са-бабли уч томонлама пудрат шарт-номасида кўрсатилган маблағ 275 млн. 583 минг сўмлик қилиб, қўшимча келишувга олиб кела-ди. Бу билан ҳам белгиланган ишлар амалга оширилмай қола-верди. Вақт ўтиб, орада яна бир шартнома тузилди. Мазкур шарт-номадан сўнг А.Ильхамов, ва ундан кейин келган раҳбар Ш.Шертаяев, К.Абдисамодов, А.Федоров, Л.Кашкурова ҳамда "Велизон" ҚК, "Пўлатқурилма" ОАЖ мансабдор шахслари ва бошқа пудратчи ташкилотлар раҳбарлари ўзарo тил бириктир-дилар. Мазкур жинойи келишув-ларига кўра, улар пудратчи таш-килотлар томонидан ўз мажбури-ятлари бажарилиш устидан на-зорат, қурилиш-монтаж ишлари сифатини ва тўлиқ амалга ошири-лишини техник кузатиш, лойиҳа-мета ҳужжатлари ва қуриш меъёрлари қоидаларига мос келишини таъминлаш юза-сидан мажбуриятларини бажар-майдилар. Сохта ҳужжатлар кели-шувга биноан тасдиқланиб, ба-жарилган ишлар қиймати ҳақида-ги маълумот ва ҳисоб-фактура-ларни К.Абдисамодов бегўхтов имзолаб бераверди.

Мазкур сохтакорлик ишлари-да юқоридagi мансабдор шахслар жами 130 млн. 644 минг сўм пул маблағларининг асоссиз равиш-да ажратилишига эришиб, ўзарo тақсимлайдилар. Албатта, бу маб-

лағлардан сўнг ҳам жинойи гуруҳ фаолиятини тўхтатмади. Аксин-ча, ўзларини беҳисоб маблағлар ичида кўра бошлашди. Ва шу йўлда жинойи гуруҳ раҳбарлари, ҳар доимгидек буюртмачи номи-дан К.Абдисамодов, "Пўлатқури-лиш" МЧЖ ва бош пудратчи "Пўлатқурилма" ОАЖ билан 2004-2005 йилларда заводда 1 млрд. сўмлик қурилиш ишлари-ни бажариш юзасидан 05/04-сон-ли пудрат шартномасини имзо-лашган. Бу шартномада ҳам кўрсатилган муддатда қурилиш ишлари якунланмай қолгандан сўнг жинойи гуруҳ муддатни узайтириш учун 1/06-сонли 1 млрд. сўмлик пудрат шартнома-сини имзолашди. 2008 йилга кели-б, "Пўлатқурилиш" МЧЖ ди-ректору Ф.Нормухамедов "Пўла-тқурилма" ОАЖ бошқарув раиси Д.Фармонов билан 10/08-сонли 6 млн. 330 минг сўмлик шарт-нома тузади. Шундан кейин А.Ильхамов, К.Абдисамодов, А.Федоров, Ш.Шертаяев, Л.Каш-курова ва "Пўлатқурилиш" МЧЖ мансабдор шахслари Ф.Нормуха-медов, Р.Шарипов, бош пудрат-чи "Пўлатқурилма" ОАЖ ман-сабдор шахслари Е.Цай, унинг ўринбосари А.Буриев ва бошқа-лар ўзарo келишдилар. Ва юқоридagi тартибда бажарилган ишларни қабул қилиб олаверди. Мазкур ишларда "Пўлатқурилма" ОАЖ томонидан товар-моддий ресурслари сотиб олиш учун 617 млн. 668 минг сўм пул маблағ-лари тўлаб берилди. Шу суммани ҳам қўшиб ҳисоблаганда, жами қилинган ишлар учун 1 млрд. 37 млн. 324 минг сўм миқдорида тўлов амалга оширилади. Бу ба-жарилган ишлардан жинойи гуруҳ 166 млн. 202 минг сўм "фойда" кўрадилар.

Шу билан бирга жинойи гу-руҳнинг "Газомонтажқурилиш" ШХЖ мансабдорлари билан қил-ган ишлари анчайин ёли бўлди. "Газомонтажқурилиш" ШХЖ бош-қалардан устамон чиқди. Улар очкичасига қилинмаган ишларга сохта ҳужжатлар тайёрлаб, тўлов учун жўнатаверилди. Натижада бажарилган ишлар ҳажми ортиб, қўрилган "даромад" 192 млн. 846 минг сўми ташкил этди. Бунда улар керакли қоидалар асосида бажарилиши лозим бўлган ишлар-ни ҳам шунчаки қозғаб бажар-дилар. Шу тариқа жинойи гуруҳ завод қурилиш давомида жами бўлиб 805,3 млн. сўм пул маблағ-ларини жигилдонларига урадилар.

Шунингдек, жинойи гуруҳ "Heye International GmbH/Classtechnik Winkler & Co.GmbH & Co.KG" (Германия) фирмаси билан ҳам шунчаки алоқа ўрнат-маган экан. Улар манфаат кўриш мақсадида чет эл фирмаси томо-нидан технологик ускунани ет-казиб бериш жараёнида шартно-ма мажбуриятларини тўлиқ ба-жариш чораларини кўрмаган. Масалан, шартномада кўрсатил-

Е. КОЛЕНКО,  
Бош прокуратура бошқарма  
бошлиғи ўринбосари

ган "Асл ойна" ОАЖга қиймати 60 минг 741 евро бўлган қўшим-ча генератор ҳам етказиб берил-маган. Шу билан бирга ходимлар-ни ўқитиш билан боғлиқ бўлган 232 минг 483,33 евролик ишлар ва 169 минг 136,65 евролик шеф-монтаж каби мажбуриятлар ҳам бажарилмаган. Шу аснода улар 462 минг 361,58 евро миқдоридagi пул маблағларини талон-торож қилдилар.

Шу ўринда афеус билан ай-тиш жонзки, юқоридagi мансаб-дор шахслар завод қурилишига виджонсизларча қиришганлиги-га гувоҳ бўламиз. Улар муддатни ўрнатилиши лозим бўлган 21,9 млн. евролик ишлаб чиқа-риш учун чет элдан келтирилган технологик ускуналар ҳам йил-лар давомида турли об-ҳаво ша-роитларда эскириб қолганига сабабчи бўлганлар. Қўрилган чора-тадбирлар натижа-сида ва тергов давомида завод қурилиш учун ажратилган маблағларнинг ўзлаштирилган қисми тўлиқ қай-тарилишига эришилди.

Бундан ташқари шуни ало-ҳида айтиш лозимки, жинойи гуруҳ Президентимизнинг соҳа-га тааллуқли 2005 йилдаги 204-сонли қарори тўлиқ бажарили-шини таъминламади. Холдинг компанияси жамғармасига келиб тушган маблағлар ҳажми 2006-2008 йилларда 22 млрд. 322,7 млн. сўмин ташкил этган. Аммо қури-лишни ниҳоясига етказиш учун бу маблағларнинг фақат бир қисми, яъни 4 млрд. 646 милли-он сўм етарли бўлганлигига қара-масдан холдинг компанияси ман-сабдор шахслари 2006 йил август-сентябрь ойлари учун бор йўғи 175,2 миллион сўм пул маблағ-ларини ажратган, холос. Қолган даврда улар Президент Қарорига панжа орасидан қараб, пуллар-ни бошқа мақсадларда сарф қилиб юборган. Шундай қилиб, ушбу даврда маблағнинг 4 млрд. 849 млн. сўми холдинг компания таркибига кирувчи корхоналарга имтиёзли кредит ва молиявий ёрдам сифатида, 1 млрд. 764,4 млн. сўми фирма магазинлари ва савдо корхоналари ташкил қилиш учун, 1 млрд. 599 млн. сўми ҳомийлик ва хайрия фао-лиятини юритиш мақсадида, 447,2 млн. сўми холдинг аппара-ти ходимларига иш ҳақи сифа-тида, 63 млн. сўми холдинг тар-кибига кирмайдиган корхоналар-га ёрдам сифатида, 6 млрд. 969,1 млн. сўми турли хил харажатлар сифатида сарфлаб юборилган. 3 млрд. 518,7 млн. сўми фонд (жа-мигарма) ҳисобида фойдаланил-маган маблағ сифатида сақланиб қолади. Зарар келтирилиш аниқ бўлган ва оқибатда банкрот деб топилган корхоналарга имтиёзли кредитлар берилганлиги боис 2006-2008 йилларда 1 млрд. 297,2 млн. сўм асоссиз равишда "ҳо-ва" соуврилганлиги маълум бўлди.

Бу борда қилинган ноқону-ний хатти-ҳаракатлар атрофича ўрганилиб, етказилган зарарни қоплаш учун ундирилган маблағ-ларнинг барчаси завод қури-лишига сафарбар этилди. Бугунга келиб салоҳиятга заводнинг тўлиқ бир маромада ишлашига эришилди. Жинойи гуруҳ аъзо-лари қилмишлари учун қонуний жазоларини олишди.



## Чора излаб

2009 йилнинг охирида оммавий ахборот воситаларида Греция дефолти (тўловга қобилиятсизлик) юз бериши

мумкинлиги ҳақидаги миш-мишлар тарқалган эди. Ҳисоб-китобларга қараганда давлат қарзлари ялпи ички маҳсулотнинг 100 фоиздан ошиб кетди, мамлакат бюджети танқислига эса ялпи ички маҳсулотнинг 12,7 фоизини ташкил этди. Греция ҳукумати бюджет танқислигини бартараф этиш чораларини излаб, пенсияларни вақтинча тўхтатиб қўйиш ва иш ҳақини қисқартириш, шунингдек, солиқ қонунчилигини кучайтириш ҳамда нарх-навои оширишни назарда тутувчи режа қабул қилди. Бундай чора-тадбирлар аҳоли норозилигига сабаб бўлиб, 2010 йилнинг бошидаёқ икки марта умуммиллий иш ташлаш ўтказилди. 2010 йил февралда Евроиттифоқ Грецияга ёрдам кўлини чўзишга тайёр эканлигини билдирди. Март ойининг бошларида эса Германия ва Франция бу давлатга 30 миллиард евро ажратишга тайёрлиги маълум бўлди, бироқ бу хабар ўша заҳоти ГФР томонидан инкор этилди. Ниҳоят, март ойининг охирида Европа Иттифоқи Грецияга фақат фавқулодда ҳолатдагина ёрдам кўрсатишга розилик берди.

## Дунёдаги энг узун тўғон

Жанубий Кореяда дунёдаги энг узун тўғон қурилиши ниҳоясига етказилди. "Сэмангим" деб ном берилган иншоот узунлиги деярли 34 километрни, ихоталанган ҳудуднинг майдони эса 401 квадрат-километрни ташкил этади. Мамлакат Президенти Ли Мен Бак мазкур лойиҳани давлат тарихидаги энг улуғвор қурилиш деб атаб, янги тўғон Жанубий Кореянинг табиий қиёфасини ўзгартириб юборишини айтди. Маълумки, тўғон қурилиши қарийб 20 йил аввал бошланган эди. Жанубий Корея ҳукумати "Сэмангим" ни барпо этишга 2,6 миллиард доллар сарфлади.

Бундай бунёдкорлик ўз-ўзидан бўлгани йўқ. Атроф муҳит ҳимоячилари иншоот ҳудуддаги ўсимлик ва ҳайвонот дунёсига тузатиб бўлмас зиён-заҳмат етказишдан хавотирланиб, кўплаб дэволар билан чиқишгани ваҳидан қурилиш ишлари чўзилиб кетди. Ҳукумат раҳбарлари саноат корхоналарининг оқаваларни чекка дарёларга ташлаши устидан қатъий назорат қилишни ваъда бериши туфайли яшил табиат ҳимоячилари билан муросямадорга келинди. Тўғонни қуриш ишлари тўрт йил илгари тугалланганига қарамаддан дренаж тизимини, автомобиль йўларини қуриш ва бошқа инфратузилма вазифаларини бажариш кўп вақтни олди.

"Сэмангим" тўғони Сарик денгизда қад ростлади. Уни барпо этиш орқали корейслар денгиздан 40 минг гектардан кўпроқ ерни ўзлаштириб олишга муваффақ бўлишди.



## Мафия етакчиларидан бири ҳибсда

AFP Италиянинг ANSA ахборот агентлигига таяниб тарқатган хабарда айтилишича, Италия полицияси 26 апрел кунин "Нрангета" мафия ташкилоти етакчиларидан бири Жованни Теганони мамлакат жанубида қўлга олди. Италияда қидирилаётган 30 нафар жиноятчи рўйхатига киритилган 70 ўшли мафиячи "Нрангета" таркибига бўлган Наринья тўласининг бошлиғи саналарди. Қарийб 17 йил полиция таъқибидан яшириниб юрган Тегано қотиллик ва мафияга дахлдорлик учун умрбод қамоқ жазосига ҳукм этилган.

Қалабрида макон топган "Нрангета" Италиядаги энг нуфузли мафия ташкилотларидан бири ҳисобланади. АФРнинг таъкидлашича, 2007 йилда Италиянинг Europol ижтимоий тадқиқотлар институти "Нрангета"нинг жинсий йўллар билан топган даромадларини 65 миллиард доллар деб баҳолаган. Бу мамлакат ялпи ички маҳсулотининг 2,9 фоизини ташкил этади.

## Фермерларнинг норозилик намойиши

ИТАР-ТАСС хабарига кўра Франция пойтахтида бўлиб ўтган норозилик намойишида салкам 4 минг нафар фермер иштирок этган. Париж маркази фермерлар келтирган деярли бир ярим мингта трактор билан тўсиб қўйилди. Фермерлар дон маҳсулотлари нархини оширишга қаратилган шойлиқ чоралар қўрилишини талаб қилмоқдалар. Мамлакатнинг 14 та вилоятдан қишлоқ ҳўжалик ходимлари пойтахтга етиб келишди. Қарийб 10 минг нафар киши қатнашаётган намойиш бошида эса француз фермерларининг FRESEA касаба уюшмаси турибди. Намойишчиларнинг фикрича, Франция ҳукумати деҳқонларни қўллаб-қувватлашни хошлаётгани йўқ, бунинг оқибатида кўплаб фермер ҳўжаликлари банкротлик ёқасига келиб қолган. Шунинг таъкидлаш керакки, парижликларнинг аксарияти уларга хайрихоҳлик билдиришмоқда.

Мамлакат қишлоқ ҳўжалик ходимларининг норозилигини тушунас бўлади. Уттан йили дон етиштирувчи фермерларнинг ўртача даромади 51 фоизга қисқарди. FRESEA касаба уюшмаси вакиллари фикрига қараганда, Франция ҳукумати жорий қилган экологик чекловлар деҳқонларга ҳалдан ташқари қимматга тушмоқда, солиқларнинг юқорилиги эса халқаро бозорда қишлоқ ҳўжали-

## Сомали қароқчиларига қарши

Россия ташаббусига кўра БМТ Хавфсизлик кенгаши Сомали қирғоқларида ҳаракатланаётган қароқчиларни таъқиб қилиш имкониятларини кенгайтириш



ҳақида резолюция қабул қилди, дея хабар қилинади БМТнинг расмий сайтыда. Ушбу ҳужжатга мувофиқ БМТ Бош қотиби Пан Ги Мунга уч ойлик муддат ичида Хавфсизлик кенгашига жиноятчиларни қай йўсинда ва усулларда жавобгарликка тортиш мумкинлиги ҳақида маъруза тақдим этиш таклиф этилди.

Хавфсизлик кенгаши аъзолари қароқчиликка қарши кураш чораси сифатида махсус суд органи ташкил этиш таклифини илгари суришти. Шунингдек, улар Пан Ги Мунга маъруза тайёрлашда халқаро ва аралаш трибуналлар таъсис этиш амалиётини ҳам эътиборга олишни тавсия қилдилар. Россиянинг БМТ ҳузуридаги доимий вакили Виталий Чуркиннинг таъкидлашича, Кения, Сейшел ороллари ва минтақадаги бошқа давлатларнинг миллий кемалари ёрдамида қароқчиларни таъқиб қилиш кўзланган натижани бермайди. Чуркиннинг фикрига кўра, айнан жиноятчиларни жавобгарликка тортишнинг яхлит механизми мавжуд эмаслиги қароқчиликни йўқотиш йўлида асосий гов бўлиб турибди.



тини ноқобил рақобатчига айлантириб қўймоқда. Франция қишлоқ ҳўжалиги вазири Брюно Ле Мер деҳқонларга қарата мурожаатда уларнинг норозилиги сабабларини тушунишни баён этди ҳамда доннинг харид нархини кўтаришни сўраб Еврокомиссияга мурожаат қилганини қўшиб қўйди. Эслатиб ўтамуз: бу француз фермерлари уюштираётган биргина оммавий намойиш эмас. Уттан йил сентябрь ойида улар сут нархи пасайтирилишига ва Европа Иттифоқининг сўт маҳсулотлари ишлаб чиқариш даражасини чеклашдан бош тортиш режаларига қарши намойишга чиққан эдилар. Ушундан улар норозиликларини ўзига хос тарзда - 3,5 миллион литр сутни ерга тўкиб ташлаш билан ифодалаган эди.

Интернет хабарлари асосида Б. НАЗАРОВ тайёрлади

ЭЪЛОН • ЭЪЛОН • ЭЪЛОН • ЭЪЛОН • ЭЪЛОН • ЭЪЛОН • ЭЪЛОН • ЭЪЛОН • ЭЪЛОН • ЭЪЛОН • ЭЪЛОН • ЭЪЛОН • ЭЪЛОН • ЭЪЛОН • ЭЪЛОН

## "Республика Кўчмас мулк биржаси" ЁАЖнинг вилоят филиаллари бошлангич баҳоси ошиб бориш тартибида ўтказиладиган очик аукцион савдосига таклиф этади!

РКМБ Бухоро вилояти филиалининг аукцион савдосига, Давлат Мулкни бошқариш давлат қўмитаси томонидан Бухоро шаҳар ҳокимининг 2010 йил 02 мартдаги 271-сонли қарорига асосан Бухоро шаҳар Х.Дўстлиги кўчаси ёқасидан савдо ва маиший хизмат кўрсатиш шохобчаси қуриш учун 60,0 кв.метрдан иборат 1 та ер майдони қўйилмоқда. Бошлангич баҳоси 2 397 276 сўм.

Шунингдек Давлат Мулкни бошқариш давлат қўмитаси томонидан Бухоро туман ҳокимининг 2010 йил 19 февралдаги 112-сонли қарорига асосан Бухоро туман Шергирон ҚФЙ, Хонабод қишлоғи ҳудудидан якка тартибда уй-жой қуриш учун 300,0 кв.метрдан иборат 1 та ер майдони қўйилмоқда. Бошлангич баҳоси - 742 500 сўм.

Аукцион савдоси 2010 йил 26 май куни соат 11:00 да Бухоро шаҳри, Мустақиллик кўчаси, 10-уй, РКМБ Бухоро вилоят филиалининг савдолар залида бўлиб ўтади.

Ер майдони бўйича аукцион савдосида иштирок этиш учун талабгорлардан аризаларни қабул қилиш аукцион савдоси бошланишига 3 (уч) кун қолганда тўхтатилади.

Мазкур савдода қатнашиш учун талабгорлар савдо ташкилотчиси билан тузиладиган закатат келишувга

асосан, мулк бошлангич баҳосининг 15 фоиздан кам бўлмаган миқдорда закатат пулини РКМБ Бухоро вилояти филиалининг ОАТ "Турон банк" Бухоро филиали Мустақиллик минни банкидаги қўйидаги ҳисоб-рақамига тўлашлари шарт: х/р. 20210000200571452129, МФО: 00111, СТИР 200933850

Кўшимча маълумотлар учун қўйидаги манзилга мурожаат қилишнинг мумкин. Манзил: Бухоро шаҳри. Мустақиллик кўчаси, 10-уй, 4-қават Телефонлар: (8365)223-71-36, 223-71-30.

РКМБ Навоий вилояти филиалининг аукцион савдосига, Навоий шаҳрида Навоий вилоят Давлат мулкни бошқариш бошқармасининг 16.04.2010 йилдаги 37-П сонли буйруғига асосан аукцион савдосига; 1. Кармана туман "Дўстлик-2" массиви ҳудудидан уй-жой қуриш учун 3 дона ҳар бири 400 кв.м.дан (№ 271, 272, 397 - сонли) ер майдонлари. Ҳар бирининг бошлангич баҳоси - 149 600 сўмдан. 2. Кармана туман "Дўстлик-2" массиви ҳудудидан уй-жой қуриш учун 866-сонли 400 кв.м. ер майдони. Бошлангич баҳоси - 150 000 сўм. 3. Навоий шаҳар "Умид" даҳаси ҳудудидан уй-жой қуриш учун 142-А сонли 500 кв.м. ер майдони. Бошлангич баҳоси - 3 265 600 сўм. 4. Навоий шаҳар "Умид" даҳаси ҳудудидан уй-жой қуриш учун

203-сонли 600 кв.м. ер майдони. Бошлангич баҳоси - 3 981 720 сўм.

Аукцион савдоси 2010 йил 28 май куни соат 11:00 да бўлиб ўтади.

Мазкур ер майдонлари 2010 йил 28 майдаги савдода сотилмаган тақдирда такрорий аукцион савдоси 2010 йил 18 июн куни соат 11:00 да бўлиб ўтишини олдиндан маълум қиламиз.

Аукцион савдосида иштирок этиш учун талабгорлардан буюртмаларни қабул қилиш аукцион савдосига уч кун қолганда тўхтатилади.

Мазкур аукционда қатнашиш учун талабгорлар мулк бошлангич баҳосининг 10 фоиздан кам бўлмаган миқдорда закатат пулини РКМБ Навоий филиалининг АТ "Ипотекабанк" Навоий филиалидаги қўйидаги ҳисоб рақамига тўлашлари шарт: МФО: 00205, ИНН 200933850, х/р. 20210000300571452458. Аукцион савдоси голиби сотувчи билан 20 кундан кечикмаган муддат ичида олди-сотди шартномаси имзолashi шарт. Аризаларни қабул қилиш ва савдо ўтказиладиган манзили: Нурота тумани ҳокимлиги биноси мажлисхона зали. Кўшимча маълумотлар учун манзил: Навоий шаҳар П.Очилов кўчаси 24-уй. Тел: 8 (436) 22-4-15-61. 22-4-64-31.

www.rkmb.uz Лицензия: DB 001 № 000004.

Асрият таомлар ёғсиз тай ёрланмайди. Ёғ ҳар кун истеъмол қилинадиган махсулотларимиздан биридир. Лекин ёғ ишлаб чиқариш жараёни жуда мураккаб бўлиб, у махсус ускуналар орқали тайёрланади. Мутахассисларнинг маълумотларига назар соладиган бўлсак, эрта баҳорда чигит яхши униб чиқиши учун туқсизлантирилади, унга кимёвий дорилар билан ишлов берилди. Шунингдек, ғўза парвариши давомида бегона ўтларга, турли касаллик ва зараркундаларга қарши ҳар хил кимёвий заҳарли моддалар сепилади. Тупроққа нитрат ҳам солинади. Табиийки, ана шу заҳарларнинг бир қисми чигитга ҳам ўтади. Фақат махсус технологиялар орқалигина чигит махсулоти бир неча босқичдан ўтиб, ундаги мавжуд бўлган инсон организми учун ўта заҳарли бирикмалар олиб ташланади ва улар истеъмол учун яроқли ҳолатга келтирилади. Бироқ қўлбола мойвузолар орқали чигит ээилиб, унинг ёғи олинадиган бўлса, ўша ёғда заҳарли моддалар бўлиши шубҳасиздир. Ушбу муодла соғлом одамга тезда таъсир кўрсатмаслиги мумкин, бироқ мунтазам равишда тозаланмаган ёғни истеъмол қилганлар тузатмас хасталикка чалиниши эҳтимолдан холи эмас. Лекин кўпчилик ёғдан зиён келмайди деб ўйлайди. Шунинг учун ҳам уй шароитида қўлбола мойвузолар орқали ишлаб чиқариладиган ёғларни 400-500 сўм арзонига учиб сотиб олишди. Улар аризмаган пулни иқтисод қиламан деб, бебаҳо соғлиқдан ажралиб қолаётганлигини ўйламайдилар. Афсуски, мўмай даромад топиш мақсадига бундан фойдаланиб қолаётган учалар ҳам йўқ эмас.

Бош прокуратура ҳузуридаги солиқ, валютага оид жиноятларга ва жиноий даромадларни легаллаштиришга қарши курашни Департаментининг Тошкент вилоят бошқармаси ходимлари томонидан хуфёна иқтисодиётга қарши курашни, уларнинг раҳнамолари ҳамда манбаларини фож эйтиш, истеъмол бозорига сифатсиз махсулотлар чиқишини олдини олиш борасида кескин чора-тадбирлар амалга оширилмоқда. Ўтказилаётган тадбирлар натижасида сохта тадбиркорлик билан шугулланиб, инсон саломатлиги учун зарарли бўлган махсулотларни ишлаб чиқариб,



уларнинг сотуви билан шугулланаётган кимсаларнинг ноқонуний хатти-ҳаракатларига чек қўйилмоқда.

Хусусан, Оқўрғон туманида яшовчи Сайдибакир Қораявнинг ана шундай қонунга хилоф фаолиятига чек қўйилди. Ўтказилган тезкор тадбирда унинг мойжувоз ускунасини ўрнатиб, ёғ ишлаб чиқарувчи яширин цех ташкил этганлиги аниқланди. Маълум бўлишича, фуқаро Қораяв Сайдибакир "Турсунали Абдурашул" чорва фермер хўжалиги раҳбари билан жиноий тил бириктириб, фермер хўжалигига қарашли бўлган чорвачилик биносиди яширин цех ташкил этган ва чигитдан ёғ ишлаб чиқариб, унинг сотувини йўлга қўйган. Цех қўздан кеңирилганда у ерда 840 кг. қўлбола усулда тайёрланган ёғ махсулоти, 2 та мойжувоз ускунаси, 2689 кг. техник чигит, 1400 кг. кунжара борлиги маълум бўлди. Бундан ташқари фуқаро Қораяв Сайдибакир электр ва газ тармоқларига ўзбошимчалик билан ураниб, ундан фойдаланиши натижасида давлатга 4 млн. 207 сўмлик зарар етказганлиги аниқланган. Ҳуқуқбузарга нисбатан Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг тегишли моддалари билан жиноят иши қўзғатилди.

Худди шундай тадбирлардан яна бири Департаментнинг Бўка

**Гулчехра Раззоқова,**  
Бош прокуратура ҳузуридаги  
СВОЖДЛҚК Департаментининг  
Тошкент вилоят бошқармаси матбуот  
гурӯҳи катта инспектори

туман бўлими томонидан ўтказилди. Тадбир натижасида фуқаро Рустам Тўронов ўзининг Бўка тумани Гулзор кўчаси 33-а уйда ҳеч қандай ҳужжатларсиз цех ташкил этиб, қўлбола усулда ясалган мойжувоз ускунасида, электр тармоқларига ўзбошимчалик билан ураниб, чигитдан ёғ махсулотларини ишлаб чиқариш билан шугулланганлиги аниқланди. Кўрилган тезкор чора-тадбирлар натижасида Рустам Тўроновнинг яширин цехдан 4500 кг. пахта чигити, 750 кг. кунжара, 175 кг. қўлбола усулда тайёрланган ёғ махсулоти ва мойжувоз ускунаси далилий ашё сифатида олиб кўйилди. Ўз чўнтагини ўйлаб, бошқалар саломатлигини унутган Рустам Тўроновнинг сохтакорлиги унга нисбатан қўзғатилган жиноий иши билан интиқосини топди. Хуфёна иқтисодиётга қарши курашни, истеъмолчилик манфаатини ҳимоя қилиш борасида ўтказилган тадбирларда асосий эътибор яширин ишлаб чиқаришни хом ашё билан таъминлаш манбаларини фож эйтишга қаратилди. Департаментнинг

Тошкент вилоят бошқармаси ва Ўртачирчиқ туман бўлими ходимлари томонидан ана шундай тезкор тадбир ўтказилди. Тадбир давомида кўпчиликнинг ишончини суиистемол қилиш билан уларнинг соғлигини хавф остида қолдириши мумкин бўлган махсулот ишлаб чиқараётган Абдуқаҳҳор Исоқовнинг қонунга зид бўлган фаолиятига чек қўйилди. У ўз уйда яширин цех ташкил қилиб, заҳарли моддалар билан кимёвий ишлов берилган уруелик чигитдан истеъмолга яроқсиз ёғ ишлаб чиқарган. Тадбир якунида яширин цехдан 172 кг. пахта ёғи, 7,1 тонна чигит, 15 кг. кунжара далилий ашё сифатида олинган. Ёғ махсулотларини шоввоз ихтирочи бирон бир стандарт талабларига жавоб берадиган дастоҳларда эмас, балки мураккаб бўлмаган мосламалар, қўлбола мойжувоз ускунаси орқали ишлаб чиқарган. Текширув натижаларига кўра ёғ махсулоти органикалептик хусусиятлари бўйича талабга жавоб берайди. Яъни, ранги тўқ жигарранг, куюқ кўринишда, филтрланмаганлиги, тозаланмаганлиги учун пахта ёғига хос ҳидга эга эмас. Таркибда совун микдори борлиги, заҳарли ва кимёвий моддалар, хлорорганик пестицидлар аниқланган. Шу сабабли мусодара қилинган 172 литр ёғ махсулотлари лаборатория текширувига кўра мутлақо яроқсиз, истеъмол талабига жавоб берайди деб топилган. Энди ўйлаб кўринг, бу ёғ махсулотлари манзилга етганида қанчадан қанча одамлар азият чекарди. Аммо бу фақат аниқланиб, ушланиб қолганларига холос. Ташвишли томони ҳам сохта тадбиркорнинг фаолияти давомида ишлаб чиқарган истеъмолга яроқсиз ёғ махсулотларини қанчадан қанча кишилар харид қилишганлиги-ю, эҳтимол ундан азият чеқанларнинг ҳам борлигини, Шунингдек, суриштирув ҳаракатлари давомида Фуқаро Абдуқаҳҳор Исоқов ёғ махсулотларини ишлаб чиқариш учун электр тармоқларига ўғрича ураниб, ундан ноқонуний фойдаланганлиги учун Ўртачирчиқ туман электр тармоқларида 6 миллион 130 миң сўм зарар етказганлиги маълум бўлган.

Шу ўринда яна бир муаммо ҳақида тўхталмасдан иложимиз йўқ. У ҳам бўлса, қонунбузарлар томонидан қўлбола усулда тайёрланган ёғ махсулотининг хом ашёси ҳисобланган чигит. Чигит давлат

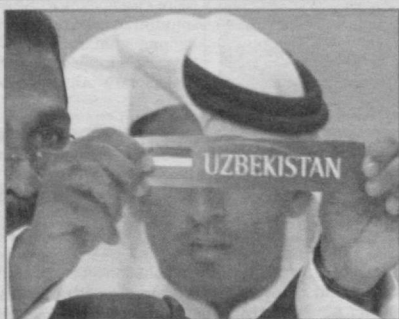
монополиясида бўлса, унда ҳуқуқбузарлар ёғ ишлаб чиқариш учун уни қердан олишган? Терговолди текшириш давомида бу саволларга "ТСИ Қорасу пахта" қўшма корхонасининг мансабдор ва моддий жавобгар шахсларнинг алоқадор эканлиги билан жавоб топилди. Давлатимиз иқтисодий негизларидан бирини оқ олтин ташкил этишини ҳисобга оладиган бўлсак, жойлардаги, яъни "ТСИ Қорасу пахта" қўшма корхонасининг мансабдор ва моддий жавобгар шахсларнинг жавобгарлигига бўлган чигит махсулотларининг ноқонуний ўзлаштирилишини ҳеч бир нарса билан оқлаб бўлмайди. Чунки улар ўзларининг жавобгарлигига бўлган умумий суммаси 66 млн. сўмлик 83,6 тонна уруелик чигитни талон-торож қилиш мақсадида, 2008 йилда тўғки экишга яроқсизлиги сабабли йўқ қилинганлиги тўғрисида сохта далолатнома тузиб, ҳақиқатда эса ҳозиргача сақлаб қўлиб, 6 апрел куни ушбу чигитнинг 13 тоннасини "Аббос" исмили шахс орқали Абдуқаҳҳор Исоқовга сотишган. Аммо қонун устувор бўлган мамлакатда байроқонуний ишларга асло йўл қўйилмайди. Ана шу оқий ҳақиқатни аниқлаб етмаган эҳд амалдаги қонунларимизни менсимасан фуқаро А.Исоқовга ва "ТСИ Қорасу пахта" қўшма корхонасининг маъсул мансабдорларига нисбатан Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг тегишли моддалари билан жиноят иши қўзғатилди. Эндиликда улар ўзларининг ноқонуний қилмишлари учун қонун олдига жавоб беришларига тўғри келади. Масаланинг иккинчи томони - маҳалла-кўй, қўни-қўшиллар. Улар нега қўз ўғнида юз бераётган, яъни сифатсиз, истеъмолга яроқсиз махсулотлар ишлаб чиқариб, уларни сотиб, кўпчиликнинг саломатлигини хавф остига солиб бўлса-да, даромад орттираётган маҳалладошини ноҳўя хатти-ҳаракатлардан қайтармаган. Ахир лоқайдликлари эвазига яқинлари, фарзандлари ҳазилга хавф остида қилиши мумкин эди-ку. Улар ҳам ёш-агрофига эътиборлик бўлишганда бундай қонунбузилиш ҳолати келиб чиқмасми-ди балки. Ҳалқимизда инсоф, диндот билан иш юритилган жойда кут-барак, файз бўлади деган гап бор. Аммо кўпчиликнинг ҳаётини хавф остига қўйиб топилган даромад ҳеч қимнинг ҳондонлиги ҳеч қачон барака келтирмаган.

# Осиё кубоги-2011

Жорий йилнинг 23 апрель куни Тошкент вақти билан соат 21:00 да Қатарнинг Доха шаҳрида "Осиё кубоги-2011" та кураш ташлаш маросими бўлиб ўтди. Барча ўзбек футбол мухлислари ушбу маросимни ўзгача ҳаяжон билан кузатиб боргани табиий ҳол. Чемпионатда қандай натижа қайд этишимиз кўп жиҳатдан қайси гуруҳга тушишимиз ва кимлар билан баҳс олиб боришимизга боғлиқ эди. Қураш натижаларига кўра, Ўзбекистон миллий терма жамоаси "А" гуруҳидан ўрин олди. Рақибларимиз эса мусобақа мезбони Қатар, Кувейт ва Хитой терма жамоаларидир. Умуман тенг кучли жамоалардан ташкил топган гуруҳ. Хабарингиз бор, "Осиё кубоги - 2007" да Хитой термаси билан бир гуруҳдан жой олиб, айнан уларни 3:0 ҳисобида мағлуб этган, мусобақадан чиқариб юборган эдик. Унғача эса Осиё кубокларида Хитой термаси билан 1996 ва

2000 йилларда рўбарў келганмиз. Кувейт термаси билан ҳам бир неча марта тўқнашганмиз. Ҳар ҳолда кувейтликлардан чўчимасак ҳам бўлади. Бироқ мезбонлар бизни бироз ташвишга солиши тайин. Табиийки, мусобақани ўз мамлакатига ўтказаятган терма жамоа ғолибликни ўз олдига мақсад қилиб қўяди.

Бундан ташқари, Жанубий Африкада бўлиб ўтадиган жаҳон чемпионатида саралаш баҳсларида Қатар билан бир гуруҳдан жой олган эдик. Қатарликлар дастлабки йиндаёқ терма жамоамизни тор-мор қилиб ташлаган эди. Ўша ўйиндан сўнг терма жамоамиз ҳали ўзига келиб олгани йўқ. Тўғри, жавоб ўйинида Қатарни 4:0 ҳисобида янчиб ташладик. Бироқ бу жаҳон чемпионатида бориш учун етарли бўлмади. Энди улар би-



лан Осиё кубоғига кураш олиб боришимизга тўғри келади. Энг қизиги, мусобақанинг очилиш маросими тугаши билан

майдонга Қатар ҳамда Ўзбекистон терма жамоалари чиқиб келишади. Қитъа миқёсидаги мусобақалар шу пайтгача Ўзбекистон терма жамоаси иштирокиди бошланмаган эди. Ҳа, бу биз учун биринчи синнов. Илк ўйинда мезбонларга қарши йинаш осон бўлмайди. Ўз навбатида бу учрашув майдон эгалари учун ҳам осон бўлмаслиги аниқ. Катта ҳаяжон уларнинг оғриқ нуқталарини очиб бериши мумкин. Аммо бу бизнинг тахминимиз, холос. Ҳаммаси 2011 йилнинг 7 январиди маълум бўлади. Ҳали олдинда 8 ой вақт бор. Барчаси тайёргарликка боғлиқ. Январ ойига футболчиларимизнинг тайёрлиги оптимал ҳолатга чиқса, чемпионлик учун бемалол кураш олиб боришимиз мумкин.

**Мақсудали ҚАМБАРОВ**  
журналист

## Ўтганларнинг охирати обод бўлсин!

Андижон вилоят прокуратураси жамоаси вилоят прокурорининг биринчи ўринбосари Муқимбой Эгамбердиева падари бузруквори **ҲАСАНБОЙ** отанинг вафоти муносабати билан чуқур таззия билдиради.

**Huquq**  
yuridik gazeta

**Ta'asischi:**  
**O'zbekiston**  
**Respublikasi**  
**Bosh**  
**prokuraturasi**

**Bosh muharrir:**  
**Jahongir MAKSUMOV**

**Tahrir hay'ati:**  
Yusupboy G'OIPOV,  
Bahrididdin VALIYEV, Baxtiyor NAZAROV (Bosh muharrir o'rinbosari),  
Shavkat YODGOROV (mas'ul kotib),  
Svetlana ORTIQOVA, Tohir MALIK

**Tahririyat manzili:**  
Toshkent shahri, Yahyo G'ulomov ko'chasi, 66-uy.

**Telefon:** 233-98-40,  
233-10-53.

**Faks:** 233-64-85, 233-10-53.

**E-mail:** info@huquq-gazeta.uz

Tahririyatga kelgan qo'lyozma va suratlar egalariга qaytarilmaydi. Mualliflarning fikrlari tahririyat fikridan farqlanishi mummkin. Nashrimizdan ko'chirib bosilganida «HUQUQ» dan olinganligi ko'rsatish shart. Tijorat ahamiyatiga molik materiallar \*\* belgisi ostida chop etiladi.

Buyurtma j-9369. 25 327 nusxada bosildi. Gazeta tahririyat kompyuter bazasida terildi va sahifalandi. «HUQUQ» original maketi. Sahifalovchi dizayner: S. BOBONOV Navbatchi muharrir: Y. PAROA Musahhih: A. MUSTAFOYEVA Navbatchi: O. DEHQONOV

Gazeta haftaniga payshanba kunlari chiqadi. Sotuvda kelishilgan narxda

Gazeta O'zbekiston Respublikasi matbuot va axborot agentligida 2009 yil 12-oktabrda O188-raqam bilan ro'yxatga olingan. Nashr ko'rsatkichi - 231 ISSN 2010-7617

Gazeta «O'zbekiston» nashriyot matbaa ijodiy uyiда chop etildi. Korxonа manzili: Toshkent shahar, Alisher Navoi ko'chasi, 30-uy. Bosmaxonaga topshirish vaqti: 22.00. Topshirishi: 22.30 1 2 3 4 5 6 7 8 9